

**YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN
TUOMIO (neljäs jaosto)**

24 päivänä huhtikuuta 1996 *

Yhdistetyissä asioissa T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94,

Industrias Pesqueras Campos SA, espanjalainen yhtiö, Vigo (Espanja), edustajinaan asiassa T-551/93 asianajajat Antonio Creus ja Xavier Ruiz, Barcelona, sekä asianajaja José Ramón García-Gallardo, Burgos, prosessiosoite Brysselissä asianajotoimisto Cuatrecasas, 78 avenue d'Auderghem, ja asiassa T-233/94 asianajajat Santiago Martínez Lage, Rafael Allendesalazar Corcho ja Javier Vías Alonso, Madrid, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Aloyse May, 31 Grand-rue,

Transacciones Maritimas SA,

Recursos Marinos SA ja

Makuspesca SA,

espanjalaiset yhtiöt, Vigo (Espanja), edustajinaan asianajajat Santiago Martínez Lage, Rafael Allendesalazar Corcho ja Javier Vías Alonso, Madrid, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Aloyse May, 31 Grand-rue,

kantajina,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellinen neuvonantaja Francisco Santaolalla ja oikeudellisen yksikön virkamies Amparo Alcover sekä suullisessa käsittelyssä komissiossa työskentelevä kansallinen virkamies Blanca Vila Costa, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

joissa asian T-551/93 kantaja vaatii korvattavaksi vahingon, joka sille on aiheutunut komission jätettyä maksamatta sille yhteisön taloudellisen tuen, jonka komissio oli Escualo-kalastusaluksen rakentamista varten myöntänyt kantajalle 26.4.1989 teke-mällään päätöksellä C(89) 632/73 (asiakirjat nro ES/545/89/01) ja asioiden T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94 kantajat vaativat kumottaviksi komission päätökset C(94) 670/1, C(94) 670/2, C(94) 670/3 ja C(94) 670/4, joilla komissio on poistanut kullekin neljästä kantajasta kalastusaluksen rakentamista varten myönne-tyt yhteisön taloudelliset tuet ja joista kolmessa on edellytetty aiemmin makset-tujen määrien palauttamista,

**EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),**

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit P. Lindh ja A. Potocki,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.11.1995 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskeva lainsäädäntö

- 1 Nyt käsiteltävät korvaus- ja kumoamiskanteet liittyvät siihen osaan yhteisön oikeutta, joka koskee tukea uusien kalastusalusten rakentamiselle.
- 2 Neuvosto antoi 18.12.1986 yhteisön toimista kalastus- ja vesiviljelyalan rakenteiden parantamiseksi ja mukauttamiseksi asetuksen (ETY) N:o 4028/86 (EYVL L 376, s. 7, jäljempänä asetus N:o 4028/86), jolla neuvosto valtuutti komission myöntämään yhteisön taloudellista tukea erityisesti uusien kalastusalusten rakentamiselle (6 artikla). Kyse on yhteisön kalastuksen rakennetta koskevan politiikan perussäädöksestä. Neuvosto antoi 24.6.1988 rakennerahastojen päämääristä ja tehokkuudesta ja niiden toiminnan yhteen sovittamisesta keskenään sekä Euroopan investointipankin toiminnan ja muiden rahoitusvälineiden kanssa asetuksen (ETY) N:o 2052/88 (EYVL L 185, s. 9, jäljempänä asetus N:o 2052/88). Neuvosto antoi 20.7.1993 kalatalouden rahoitusvälineestä annetun asetuksen (ETY) N:o 2052/88 soveltamista kalatalouden ohjauksen rahoitusvälineen osalta asetuksen (ETY) N:o 2080/93 (EYVL L 193, s. 1), jolla muun muassa kumottiin 1.1.1994 alkaen asetuksen N:o 4028/86 säännökset, ei kuitenkaan niiden tukihakemusten osalta, jotka oli jätetty ennen tätä päivää (9 artikla).

- 3 Asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa esitetään ne edellytykset, joiden täytyessä voidaan ryhtyä keskeyttämistä, vähentämistä tai poistamista koskeviin menettelyihin, ja se kuuluu seuraavasti:

”1. Koko yhteisön intervention aikana kyseisen jäsenvaltion tätä varten nimeämä viranomainen tai toimielin toimittaa komissiolle pyynnöstä kaikki tositteet ja asiakirjat, joilla osoitetaan kutakin hanketta varten asetettujen taloudellisten tai muiden edellytysten tulleen täytetyiksi. Komissio voi päättää tuen maksamisen keskeyttämisestä, vähentämisestä taikka sen poistamisesta 47 artiklassa säädetyn menettelyn mukaisesti,

— jos hanketta ei ole toteutettu sovitulla tavalla; tai

— jos tiettyjä asetettuja edellytyksiä ei ole täytetty; tai

— jos tuensaaja vastoin hakemuksessa esitettyjä ja taloudellisen tuen myöntämispäätökseen otettuja tietoja ei yhden vuoden kuluessa kyseisen päätöksen tiedoksiantamisesta aloita töitä tai anna riittäviä takeita hankkeen toteutumisesta; taikka

— jos tuensaaja ei, jollei ylivoimaista estettä ole, päätä töitä kahden vuoden kuluessa niiden aloittamisesta.

Päätös annetaan tiedoksi kyseiselle jäsenvaltiolle ja tuensaajalle.

Komissio huolehtii niiden summien takaisinperinnästä, joiden maksu ei ole ollut tai ei ole perusteltua.

2. Komissio antaa tämän artiklan soveltamista koskevat yksityiskohtaiset säännöt 47 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.”*

- 4 Saman asetuksen 46 artiklassa täsmennetään komissiolle myönnetty valvontavaltuudet, ja sen toisessa kohdassa todetaan seuraavaa:

”2. Komission paikan päällä tehtäviä tarkastuksia varten valtuuttamalla asiamiehillä on oikeus tutustua kirjanpitoon ja kaikkiin muihin asiakirjoihin, jotka liittyvät yhteisön rahoittamiin menoihin, sanotun kuitenkaan rajoittamatta jäsenvaltioiden kansallisten lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten perusteella toteuttamaa valvontaa ja rajoittamatta perustamissopimuksen 206 artiklan määräyksiä taikka muuta perustamissopimuksen 209 artiklan c alakohtaan perustuvaa valvontaa. Nämä asiamiehet voivat erityisesti tarkastaa

- a) sen, että hallinnolliset käytännöt ovat yhteisön sääntöjen mukaisia;
- b) sen, että tarvittavat tositteet ovat olemassa ja että ne ovat yhtäpitävät yhteisön talousarviosta rahoitettujen toimien kanssa;
- c) ne olosuhteet, joissa yhteisön talousarvioista rahoitettuja toimia on toteutettu ja tarkastettu.

Komissio ilmoittaa ajoissa ennen tarkastusta sille jäsenvaltiolle, jonka viranomaisen luona tai alueella tarkastus tehdään. Kyseisen jäsenvaltion asiamiehet voivat osallistua tähän tarkastamiseen.

Tässä asetuksessa tarkoitettujen toimien tarkastuksia tai tutkimuksia toteuttavat komission pyynnöstä ja jäsenvaltion suostumuksin tämän jäsenvaltion toimivaltaiset toimielimet. Komission asiamiehet voivat osallistua niihin.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

Tarkastusmahdollisuuksien parantamiseksi komissio voi kyseisten jäsenvaltioiden suostumuksin ottaa mukaan näiden jäsenvaltioiden hallintoelimiä tiettyihin tarkastuksiin tai tutkimuksiin.”*

- 5 Asetuksen N:o 4028/86 47 artiklassa säädetään pysyvän kalatalouden rakennekomitean kuulemisesta niiden menettelyjen yhteydessä, jotka koskevat keskeyttämistä, vähentämistä tai poistamista.
- 6 Espanjan hallitus antoi 13.2.1987 asetuksen N:o 4028/86 täytäntöönpanosta kuninkaallisen asetuksen nro 219/87 (BOE nro 44, 20.2.1987, jäljempänä kuninkaan asetus nro 219/87), joka pantiin täytäntöön 3.3.1987 annetulla asetuksella (BOE nro 56, 6.3.1987).
- 7 Komissio antoi 26.3.1987 siirtymätoimenpiteistä ja neuvoston asetuksen N:o 4028/86 yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse kalastuslaivaston rakenneuudistamiseen ja uudistamiseen sekä vesiviljelyalan ja rannikkoseudun kehittämiseen liittyvistä toimista asetuksen (ETY) N:o 970/87 (EYVL L 96, s. 1, jäljempänä asetus N:o 970/87), jonka liitteinä ovat lomakkeet, joissa esitetään ne tiedot ja asiakirjat, jotka ovat tarpeen tehtäessä hakemus yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi uusien kalastusalusten rakentamishankkeille.
- 8 Komissio antoi 20.4.1988 kalastussektorin ja vesiviljelyalan rakenteiden parantamista ja mukauttamista sekä rannikkoseudun kehittämistä koskevien tukipäätösten yksityiskohtaisista täytäntöönpanosäännöistä asetuksen (ETY) N:o 1116/88 (EYVL L 112, s. 1, jäljempänä asetus N:o 1116/88), jonka liitteessä esitetään ne

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

mallit, joissa on ne tiedot ja asiakirjat, joiden on oltava hakemuksessa, joka on tehty yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi uusien kalastusalueiden rakentamishankkeille.

- 9 Tämän asetuksen 7 artiklassa täsmennetään keskeyttämis-, vähentämis- ja poistamismenettelyä koskevat täytäntöönpanoedellytykset seuraavasti:

”Ennen asetuksen (ETY) N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa säädetyn, tukea koskevan keskeyttämis-, vähentämis- tai poistamismenettelyn aloittamista komissio

— ilmoittaa asiasta jäsenvaltiolle, jonka alueella hanke olisi pitänyt toteuttaa, ja jäsenvaltio voi ottaa kantaa asiaan;

— kuulee tositteiden toimittamisesta vastaavaa toimivaltaista viranomaista;

— pyytää tuensaajaa tai -saajia esittämään viranomaisten tai toimielimen välityksellä ne syyt, jotka ovat johtaneet asetettujen edellytysten noudattamatta jättämiseen.”*

Kanteen perustana olevat tosiseikat

- 10 Kantajat ovat yhtiöitä, joiden yhtiöjärjestyksen mukainen tarkoitus on toimia kalastusalueella. Niillä on sama enemmistöosakas, joka on myös jokaisen yhtiön ainoa johtaja. Transacciones Maritimas SA (jäljempänä Tramasa) perustettiin

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

huhtikuussa 1984, Industrias Pesqueras Campos SA (jäljempänä IPC) syyskuussa 1986 sekä Makuspesca SA ja Recursos Marinos SA marraskuussa 1986.

- 11 Tramasa haki 7.4.1987 Espanjan hallintoviranomaisilta asetuksen N:o 4028/86 34 artiklan mukaisesti lupaa saada rakentaa pitkäsiimakalastukseen tarkoitettu alus Tiburon III; samalla Tramasa haki asetuksessa N:o 4028/86 säädettyä yhteisön tukea sekä kuninkaan asetuksessa nro 219/87 säädettyä kansallista tukea. Tramasan esittämä hanke koski kalastusalusta, jonka rakentamiskustannukset olivat yhteensä 126 500 000 Espanjan pesetaa (ESP); aluksen rakentaminen annettiin Construcciones Navales Santo Domingo SA -nimisen laivanrakennustelakan tehtäväksi. Espanjan kauppamerenkulkuviranomainen antoi 9.7.1987 luvan Tiburon III -kalastusaluksen rakentamiseen.
- 12 Komissio myönsi 21.12.1987 tekemällään päätöksellä C(87) 2200/137 Tramasalle aluksen rakentamista varten taloudellista tukea 39 283 091 ESP. Tämä tuki kattoi 35 prosenttia siitä 112 237 403 ESP:n määrästä, jolle komission mukaan voitiin myöntää tukea. Espanjan viranomaiset myönsivät Tiburon III -laivan rakentamiseen niin ikään tukea 16 240 000 ESP. Telakka sai myös Gerencia del sector nava-lilta laivanrakennuspalkkion, jonka suuruus oli 21 532 436 ESP.
- 13 Tramasa pyysi 6.4.1988 komissiota maksamaan osan yhteisön tuesta aluksen rakentamisesta vastaavan telakan 15.3.1988 päivämäärän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä, että 51 prosenttia investoinnin kokonaismäärästä eli 64 660 000 ESP oli maksettu. Komissio suoritti tämän osittaismaksun 12.7.1988.
- 14 Tramasa pyysi 25.10.1988 komissiota suorittamaan vielä maksamatta olevan tuen telakan 27.6.1988 päivämäärän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä että koko hinta eli 126 500 000 ESP oli maksettu sekillä (asiassa T-231/94 esitetyn vastineen liite 3); tämä summa vastasi sitä investoinnin kokonaismäärää, joka oli esitetty

hakemuksessa yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi ja 21.12.1987 tehdyssä päätöksessä sen myöntämisestä (asiassa T-231/94 esitetyn kanteen liite 5). Tramasa toimitti komissiolle myös Espanjan kauppamerenkulkuviranomaisen 27.6.1988 antaman merikelpoisuustodistuksen. Komissio maksoi summan 4.4.1989. Kantaja myi 9.10.1989 Tiburon III -aluksen espanjalaiselle yhtiölle Puntapesca SA:lle kauppahinnan ollessa 112 837 453 ESP.

- 15 Makuspesca haki 21.9.1987 Espanjan hallintoviranomaisilta asetuksen N:o 4028/86 34 artiklan mukaisesti lupaa saada rakentaa kalastusalus Makus; samalla Makuspesca haki asetuksessa N:o 4028/86 säädettyä yhteisön tukea ja kuninkaan asetuksessa nro 219/87 säädettyä kansallista tukea. Makuspescan esittämä hanke koski kalastusaluksia, jonka rakentamiskustannukset olivat yhteensä 217 250 000 ESP; aluksen rakentaminen annettiin Construcciones Navales Santo Domingo SA -nimisen telakan tehtäväksi. Espanjan kauppamerenkulkuviranomainen antoi luvan Makus-kalastusaluksen rakentamiseen.
- 16 Komissio myönsi 26.4.1989 tekemällään päätöksellä C(89) 632/47 Makuspescalle aluksen rakentamista varten taloudellista tukea 74 924 630 ESP. Tämä tuki kattoi 35 prosenttia siitä 214 070 374 ESP:n määrästä, jolle komission mukaan voitiin myöntää tukea. Espanjan viranomaiset myönsivät Makus-laivan rakentamiseen niin ikään tukea 21 407 038 ESP. Telakka sai myös Gerencia del sector navalilta laivanrakennuspalkkion, jonka suuruus oli 23 000 000 ESP.
- 17 Makuspesca pyysi 5.6.1989 komissiota maksamaan koko yhteisön tuen telakan 8.2.1989 päivämäärän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä, että koko hinta eli 217 250 000 ESP oli maksettu (asiassa T-234/94 esitetyn vastineen liite 4); tämä summa vastasi sitä investoinnin kokonaismäärää, joka oli esitetty hakemuksessa yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi (asiassa T-234/94 esitetyn vastineen liite 3) ja 26.4.1989 tehdyssä päätöksessä sen myöntämisestä (asiassa T-234/94 esitetyn

kanteen liite 5). Makuspesca toimitti komissiolle myös Espanjan kauppamerenkulkuviranomaisen 9.3.1989 antaman merikelpoisuustodistuksen. Komissio maksoi yhteisön tuen heinäkuussa 1989. Heinäkuussa 1992 Makuspesca myi Makusaluksen kauppahinnan ollessa (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen annetun vastauksen mukaan) 63 000 000 ESP.

- 18 Recursos Marinos haki 28.9.1987 Espanjan hallintoviranomaisilta asetuksen N:o 4028/86 34 artiklan mukaisesti lupaa saada rakentaa kalastusalus Acechador; samalla Recursos Marinos haki asetuksessa N:o 4028/86 säädettyä yhteisön tukea sekä kuninkaan asetuksessa nro 219/87 säädettyä kansallista tukea. Recursos Marinosin esittämä hanke koski kalastusaluksia, jonka rakentamiskustannukset olivat yhteensä 324 500 000 ESP; aluksen rakentaminen annettiin Astilleros del Atlantico SA -nimisen telakan tehtäväksi. Recursos Marinos muutti sittemmin alkupeleistä suunnitelmaansa ja korvasi sen hankkeella, jonka kustannukset olivat 322 300 000 ESP. Espanjan kauppamerenkulkuviranomainen antoi 21.10.1987 luvan Acechador-kalastusaluksen rakentamiseen.
- 19 Komissio myönsi 26.4.1989 tekemällään päätöksellä C(89) 632/73 Recursos Marinosille aluksen rakentamista varten taloudellista tukea 107 570 697 ESP. Tämä tuki kattoi 35 prosenttia siitä 307 344 850 ESP:n määrästä, jolle komission mukaan voitiin myöntää tukea. Espanjan viranomaiset myönsivät Acechador-laivan rakentamiseen niin ikään tukea 30 734 486 ESP. Telakka sai myös Gerencia del sector navalilta laivanrakennuspalkkion, jonka suuruus oli 25 430 000 ESP.
- 20 Recursos Marinos pyysi 10.5.1989 komissiota maksamaan osan yhteisön tuesta telakan 2.5.1989 päivämäärän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä, että 94 prosenttia investoinnin kokonaismäärästä eli 304 800 000 ESP oli maksettu. Komissio suoritti tämän osittaismaksun 28.7.1989.

- 21 Recursos Marinos pyysi 21.11.1989 komissiota suorittamaan vielä maksamatta olevan tuen telakan 4.10.1989 päiväämän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä, että 322 300 000 ESP:n hinta oli kokonaisuudessaan maksettu (asiassa T-232/94 esitetyn vastineen liite 3); tämä summa vastasi sitä investoinnin kokonaisuuttua, joka oli esitetty hakemuksessa yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi (asiassa T-232/94 esitetyn vastineen liite 3) ja 26.4.1989 tehdyssä päätöksessä sen myöntämisestä (asiassa T-232/94 esitetyn kanteen liite 5). Recursos Marinos toimitti komissiolle myös Espanjan kauppamerenkuluviranomaisen 16.5.1989 antaman merikelpoisuustodistuksen. Komissio maksoi summan 28.11.1989. Recursos Marinos myi 17.5.1990 Acechador-aluksen Pesquerias Lumar SA:lle kauppahinnan ollessa 175 000 000 ESP.
- 22 IPC haki 21.12.1987 Espanjan hallintoviranomaisilta asetuksen N:o 4028/86 34 artiklan mukaisesti lupaa saada rakentaa kalastusalus Escualo; samalla IPC haki asetuksessa N:o 4028/86 säädettyä yhteisön tukea sekä kuninkaan asetuksessa nro 219/87 säädettyä kansallista tukea. IPC:n esittämä hanke koski kalastus-alusta, jonka rakentamiskustannukset olivat yhteensä 148 500 000 ESP; aluksen rakentaminen annettiin Construcciones Navales Santo Domingo SA -nimisen telakan tehtäväksi. IPC muutti sittemmin alkuperäistä suunnitelmaansa ja korvasi sen hankkeella, jonka kustannukset olivat 217 250 000 ESP. Espanjan kauppamerenkuluviranomainen antoi 30.9.1988 luvan Escualo-kalastus-aluksen rakentamiseen.
- 23 Komissio myönsi 26.4.1989 tekemällään päätöksellä C(89) 632/73 IPC:lle aluksen rakentamista varten taloudellista tukea 48 550 322 ESP. Tämä tuki kattoi 35 prosenttia siitä 138 715 208 ESP:n määrästä, jolle komission mukaan voitiin myöntää tukea. Komissio kieltäytyi tämän lisäksi ottamasta huomioon sitä hankkeen kokonaiskustannusten nousua, joka ilmenee IPC:n esittämästä muutoksesta. Espanjan viranomaiset myönsivät Escualo-laivan rakentamiseen niin ikään tukea 21 407 038 ESP. Telakka sai myös Gerencia del sector navalilta laivanrakennuspalkkion, jonka suuruus oli 15 292 360 ESP.

- 24 IPC pyysi 22.2.1990 komissiota maksamaan koko yhteisön tuen telakan 4.10.1989 päiväämän laskun perusteella, joka oli todisteena siitä, että koko hinta eli 217 250 000 ESP oli maksettu käteisellä (asiassa T-233/94 esitetyn vastineen liite 4); tämä summa vastasi sitä investoinnin kokonaismäärää, joka oli esitetty hakemuksessa yhteisön taloudellisen tuen saamiseksi (asiassa T-233/94 esitetyn vastineen liite 3) ja 26.4.1989 tehdyssä päätöksessä sen myöntämisestä (asiassa T-233/94 esitetyn kanteen liite 5). IPC toimitti komissiolle myös Espanjan kauppamerenkulkuviranomaisen 23.10.1989 antaman merikelpoisuustodistuksen. Komissio ei ole vielä maksanut IPC:n vaatimaa yhteisön tukea. Escualo-alus myytiin 18.4.1991 Tusapesca SA:lle kauppahinnan ollessa (ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen annetun vastauksen mukaan) 80 000 000 ESP.
- 25 Asetuksen N:o 4028/86 46 artiklassa myönnettyjen valtuuksien perusteella komission yksiköt tekivät 25.—31.3.1990 kantajayhtiöissä paikan päällä tarkastuksia myönnettyjen tukien käytön tarkastamiseksi siitä riippumatta, oliko tuet jo maksettu vai ei. Nämä tutkimukset koskivat erityisesti niitä kirjanpitositteita, jotka nämä yhtiöt olivat esittäneet yhteisön tuen maksatushakemuksissa.
- 26 Paikalla käyneet komission asiamiehet ja heidän mukanaan ollut espanjalainen hallintovirkamies eivät kuitenkaan voineet tehdä tarkastusta säädetyllä tavalla, koska kantajilla ei tuolloin ollut virallista kirjanpitoa.
- 27 Komissio pyysi tämän jälkeen Espanjan viranomaisia, tässä tapauksessa Intervención General de la Administración del Estadoa (jäljempänä IGAE), toteuttamaan asetuksen N:o 1116/88 5 artiklassa säädetyn mukaisesti kantajayritysten ja kyseiset alukset rakentaneiden telakoiden tilien tarkastuksen, joka tehtiin toukokuussa 1991. Selvitys tilien tarkastuksesta, ”varustamoiden tilien tarkastaminen uusien alusten rakentamista koskevan tuen osalta asioissa ES/099/87/01, ES/392/89/01,

ES/397/89/01 ja ES/545/89/01” (jäljempänä tarkastuskertomus) toimitettiin 10.7.1991 komissiolle ja 17.6.1991 jäljennöksenä kantajille. Tarkastuskertomuksesta ilmenee useita seikkoja.

- 28 Siten tarkastuskertomuksessa todetaan useita tukea saaneille yrityksille yhteisiä seikkoja: niillä on sama enemmistöosakas, Albino Campos Quinteiro, joka on myös kunkin yhtiön ainoa johtaja (s. 20); yhtiöiden osakepääoma on enintään 100 000 ESP (s. 20); investointien kokonaiskustannukset, jotka on ilmoitettu tukihakemuslomakkeissa ja yhteisön tuen koko määrän saamiseksi esitetyissä todistuksissa, eivät yhdessäkään tapauksessa vastaa telakan Gerencia del sector navalille laivanrakennuspalkkion saamiseksi ilmoittamia alusten lähtökohta-arvoja (s. 18); telakoiden laskut, joissa olevilla merkinnöillä on osoitettu koko investoinnin tulleen maksetuksi tuen maksatushakemusta tehtäessä, eivät vastaa investoinnin todellisia kustannuksia eivätkä kyseiset laskut myöskään todista sitä, että laskut todella on maksettu (s. 16); aluksista tosiasiallisesti maksetut summat alittavat merkittävästi näistä laskuista ilmenevät summat (s. 22). IGAE:n kertomuksessa on myös erityishuomioita kustakin kantajasta.
- 29 Espanjan viranomaiset päättivät 27.12.1991 alentaa taloudellista tukeaan Tramasan hankkeessa 4 101 217 ESP:llä, IPC:n hankkeessa 7 439 459 ESP:llä ja Makuspescan hankkeessa 5 238 167 ESP:llä. Näissä kolmessa päätöksessä täsmennettiin lisäksi, että ”tämä takaisinperiminen on täysin riippumaton siitä, mitä Euroopan yhteisöjen komissio päättää kysymyksessä olevan aluksen rakentamiselle maksetusta yhteisön taloudellisesta tuesta” ja että ”päätöksellä ei myöskään rajoiteta niitä hallinnollisia seuraamuksia, jotka toimivaltainen viranomainen saattaa määrätä tämän yrityksen menettelyn perusteella”. Komission mukaan Espanjan viranomaiset ovat tehneet nämä päätökset tarkastuskertomuksesta ilmenneiden seikkojen perusteella (vastineiden s. 14; vastineiden liite 8). Kantajat puolestaan katsovat, että koska asetuksessa N:o 4028/86 ei sallita sellaisen kansallisen tuen myöntämistä, joka ylittäisi 30 prosenttia hyväksyttävistä kustannuksista, oli vastaavasti alennettava sitä summaa, joka saatiin laskemalla yhteen kansallinen tuki ja laivanrakennuspalkkio.

- 30 Näissä kansallisen tuen alentamispäätöksissä tarkoitetut kolme kantajaa tekivät näistä päätöksistä hallinnollisen valituksen, jonka Espanjan maatalous-, kalastus- ja elintarvikealan ministeriö ratkaisi antamalla vahvistuspäätöksen. Komission mukaan kantajat eivät ole oikea-aikaisesti hakeneet muutosta tähän päätökseen, mikä ilmenee merikalastusasioiden osaston kirjeestä, joka on esitetty vastaajan vastausten liitteessä 7. Kantajat väittävät kuitenkin, että muutoksenhakuun on ryhdytty oikea-aikaisesti, minkä osoittavat Tribunal Superior de Justicia de Madridin 5.11.1992 ja 16.12.1992 tekemät päätökset (neljässä asiassa esitettyjen kantajan vastausten liite 4); näiden päätösten mukaan hallinnolliset asiakirjat on lähetettävä tälle tuomioistuimelle, jotta kantajat voivat siellä esittää valituksensa.
- 31 Marraskuussa 1992 komissio otti yhteyttä Espanjan maatalous-, kalastus- ja elintarvikealan ministeriön merikalastusasioiden osastoon ilmoittaakseen aikomuksestaan poistaa kantajille myönnetty yhteisön tuet ja saadakseen siltä kannanoton tähän kysymykseen. Tämän espanjalaisen viranomaisen kalastuksen rakenneasioiden pääjohtaja toimitti 16.12.1992 huomautuksensa komissiolle katsoen, että alun perin myönnettyt tuet olisi järjestettävä uudelleen niitä kuitenkin kokonaan poistamatta, koska kantajien loppujen lopuksi maksamat kokonaiskustannukset olivat komission tuen kohteeksi hyväksymiä määriä suuremmat (asiassa T-231/94 esitetyn vastineen liite 8; asiassa T-234/94 esitetyn vastineen liite 9; asiassa T-232/94 esitetyn vastineen liite 7; asiassa T-233/94 esitetyn vastineen liite 9). Kalastuksen rakenneasioiden pääjohtaja toimitti komissiolle 9.3.1993 uudet huomautuksensa, joissa hän vahvisti ensimmäiset huomautuksensa (asiassa T-231/94 esitetyn vastineen liite 9; asiassa T-234/94 esitetyn vastineen liite 10; asiassa T-232/94 esitetyn vastineen liite 8; asiassa T-233/94 esitetyn vastineen liite 10).
- 32 Komissio lähetti 8.6.1993 jokaiselle kantajalle kirjatun kirjeen saantitodistuksin ilmoittaen aikomuksestaan aloittaa aiemmin myönnetyn yhteisön taloudellisen tuen poistamista koskeva menettely niiden kirjanpidon sääntöjenvastaisuuksien vuoksi, jotka oli havaittu maksatushakemusten tueksi esitetyissä tositteissa. Nämä

kirjeet saapuivat kantajille kuitenkin vasta 15.7.1993, joten kantajat eivät voineet toimittaa komissiolle ajoissa huomautuksiaan ennen komission 28.7.1993 tekemää neljää päätöstä, joilla se poisti kantajille myönnetyt tuet vaatiensa lisäksi niiden palauttamista.

- 33 Näiden neljän päätöksen tekemisen jälkeen komissio sai kuitenkin kantajien laatimat huomautukset siinä määräajassa, joka alkoi kulua 8.6.1993 päivätyyn kirjeen vastaanottamisesta. Komissio teki 1.10.1993 neljä päätöstä, joilla kumottiin 28.7.1993 tehdyt yhteisön tuen poistamispäätökset.
- 34 Kantajien 22.7.1993 päiväämissä kirjeissä lähettämien huomautusten johdosta komissio tapasi kantajien asianajajat neuvotteluissa, joiden yhteydessä komissio antoi heille mahdollisuuden tutustua näitä neljää asiaa koskeviin asiakirjoihin.
- 35 Komissio pyysi uudestaan 12.10.1993 kantajia toimittamaan huomautuksensa niitä koskeneessa tilien tarkastuksessa tehdyistä havainnoista, jotta komissio voisi tehdä lopullisen päätöksen yhteisön tuista, joita kalastusalusten Tiburon III, Makus, Acechador ja Escualo rakentamiseen oli myönnetty. Kantajat esittivät huomautuksensa komissiolle 15.11.1993 päivätyssä kirjeessä sekä joulukuussa 1993 esittämissään lisähuomautuksissa.
- 36 Komissio teki 24.3.1994 neljä päätöstä eli päätökset C(94) 670/1, C(94) 670/2, C(94) 670/3 ja C(94) 670/4, joilla se poisti kantajille myönnetyt yhteisön taloudelliset tuet ja lisäksi velvoitti kolme niistä maksamaan tuen takaisin kolmen kuukauden kuluessa. Komissio perusteli näitä päätöksiä sillä, että kantajat olivat kieltäytyneet antamasta kirjanpitoaineistoaan tutkittavaksi ja sillä, että hankkeiden

kokonaiskustannuksissa ja niissä summissa, jotka tosiasiallisesti oli suoritettu mak-satushakemuksen tekoajankohtana oli ilmennyt sääntöjenvastaisuuksia. Nämä päätökset annettiin kantajille tiedoksi 5.4.1994.

Asian käsittelyn vaiheet ja asianosaisten vaatimukset

- 37 IPC nosti 27.10.1993 komissiota vastaan vahingonkorvauskanteen sen vuoksi, että komission 26.4.1989 tekemällä päätöksellä sille myönnettyä yhteisön tukea ei ollut maksettu (asia T-551/93).
- 38 Kantajat jättivät 15.6.1994 yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen neljä kannetta, joissa vaadittiin kumottaviksi komission 24.3.1994 tekemät päätökset tuen poistamisesta ja päätökset yhteisön taloudellisen tuen takaisinperimisestä (jäljempänä riitautetut päätökset) (asiat T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94).
- 39 Kantajat Tramasa, Makuspesca ja Recursos Marinos saattoivat 6.7.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin käsiteltäväksi hakemuksen välitoimista, joilla 24.3.1994 tehdyissä päätöksissä C(94) 670/1, C(94) 670/2 ja C(94) 670/3 olevien 2 artiklojen täytäntöönpanoa lykättäisiin; kyseisissä 2 artikloissa edellytetään näille kolmelle kantajalle kalastusalusten rakentamiseen myönnettyjen yhteisön taloudellisten tukien palauttamista.
- 40 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentti antoi 26.10.1994 välitoimia koskeneen määräyksen (asiat T-231/94 R, T-232/94 R ja T-234/94 R, Transacciones Maritimas ym. v. komissio, Kok. 1994, s. II-885), jolla kyseiset kolme kannetta yhdistettiin välitoimimenettelyä varten ja jolla kyseisen kolmen riitautetun päätök-sen 2 artiklan täytäntöönpanoa lykättiin siihen saakka, kunnes ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa pääasiassa ratkaisun, edellyttäen kuitenkin, että kantajat antavat komission hyväksi sellaisen pankkitakauksen, joka kattaa

myönnetyn tuen kokonaismäärän; lisäksi oikeudenkäyntikuluista määrättiin päätettäväksi myöhemmin. Tämän välitoimimenettelyn kolme hakijaa hakivat 17.1.1995 muutosta yhteisöjen tuomioistuimessa, joka hylkäsi valituksen (asia C-12/95 P, *Transacciones Maritimas ym. v. komissio*, presidentin määräys 7.3.1995, Kok. 1995, s. I-467).

41 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen neljännen jaoston puheenjohtajan 20.11.1995 antamalla määräyksellä asiat T-551/93, T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94 yhdistettiin.

42 Esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (neljäs jaosto) päätti aloittaa suullisen käsittelyn ilman edeltäviä asian selvittämistoimia. Prosessinjohtotoimena asianosaisia pyydettiin kuitenkin ennen suullista käsittelyä vastaamaan kirjallisesti eräisiin kysymyksiin.

43 Asianosaiset esittivät suulliset lausumansa ja vastauksensa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen suullisiin kysymyksiin 29.11.1995 pidetyssä julkisessa istunnossa.

44 Asiassa T-551/93 kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— velvoittaa komission maksamaan kantajalle 48 550 322 ESP eli komission 26.4.1989 tekemässä päätöksessä C(89) 632/73 myönnettyä tukea vastaavan määrän;

— velvoittaa Euroopan talousyhteisön korvaamaan kantajalle täysimääräisesti ne vahingot ja haitat, jotka sille ovat aiheutuneet 26.4.1989 myönnetyn tuen

maksatuksen viivästymisestä komissiossa; tämän korvauksen suuruudeksi on arvioitu 329 442 ecua, joka koostuu seuraavasti:

- 133 580 ecua korkoina Espanjassa vuosina 1990—1993 sovelletun laillisen korkokannan (10 prosenttia) mukaisesti korotettuna 2 prosenttiyksiköllä viivästymisen vuoksi (12 prosenttia) ja laskettuna enintään 48 550 322 ESP:n määrälle 13.11.1990 alkaen tämän kanteen nostamiseen asti;
- 84 633 ecua tilinylityskuluina soveltaen 8 prosentin korkokantaa 48 550 322 ESP:n määrään asti;
- 73 151 ecua, joka vastaa 48 550 322 ESP:n määrän osalta ”riskipalkkiota”, jonka toimittajat perivät suostuessaan maksuehtoihin;
- 13 078 ecua kantajalle koituneina oikeudellisina kuluina puolustuksensa järjestämisestä oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa;
- 25 000 ecua aineettomista vahingoista;

kaikkia näitä määriä, ei kuitenkaan oikeudellisia kuluja, on tarkistettava laskemalla ne tuomion antamiseen tai komission maksuun asti;

- toissijaisesti velvoittaa Euroopan talousyhteisön maksamaan muut määrät, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo asianmukaisiksi asiassa esitettyjen seikkojen perusteella;

- määrää muista lisätoimenpiteistä, joita se pitää tarpeellisina tai asianmukaisina;
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- jättää tutkimatta vaatimuksen tuen maksamisesta;
- hylkää kanteen perusteettomana toissijaisesti sen vaatimuksen osalta, joka on esitetty edellä, ja ensisijaisesti muiden vaatimusten osalta;
- velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

45 Asioissa T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94 kantajat vaativat, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

- kumoo kokonaisuudessaan komission 24.3.1994 tekemät päätökset C(94) 670/1, C(94) 670/2, C(94) 670/3 ja C(94) 670/4, joilla poistettiin ja osin vaadittiin palautettaviksi yhteisön kantajille myöntämät taloudelliset tuet;
- velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteet;

— velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

46 Vahingonkorvauskanteessa ja kumoamiskanteissa kantajat vaativat lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 44 artiklan 1 kohdan mukaisesti esitettävää näyttöä koskevana vaatimuksena saada esittää ensinnäkin useita asiakirjoja, joista erät esitettiin myös kanteiden liitteinä; toiseksi kantajat pyytävät saada kuulla todistajina niitä espanjalaisia ja yhteisön virkamiehiä, jotka osallistuvat paikan päällä tehtyihin tarkastuksiin ja IGAE:n tekemään tilien tarkastukseen, sekä kolmanneksi kantajat pyytävät velvoittamaan Espanjan maatalous-, kalastus- ja elintarvikealan ministeriön merikalastusasioiden osastoa toimittamaan tietoja tavasta, jolla tarkastus tehtiin. Omasta puolestaan komissio ehdotti, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pitäisi sitä tarpeellisena, saada kuulla todistajina niitä komission virkamiehiä ja sitä IGAE:n virkamiestä, jotka olivat paikalla maaliskuun 1990 tarkastuksessa.

47 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että asianosaisten asiakirjoista ilmenevät seikat ovat riittävät ja että se varsinainen näyttö, jota asianosaiset pyytävät saada esittää — eli yhteisön ja espanjalaisten virkamiesten kuuleminen ja tiettyjen asiakirjojen esittäminen — ei siten ole tarpeen käsiteltävänä olevien kanteiden tutkinnan kannalta.

48 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että käsiteltävänä olevien yhdistettyjen asioiden erityispiirteiden vuoksi, on ennen asiassa T-551/93 esitetyn vahingonkorvauskanteen käsittelemistä tutkittava asioissa T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94 esitetyt kumoamiskanteet.

Kumoamiskanteet

Tutkittavaksi ottaminen

Asianosaisten väitteet

- 49 Asiassa T-232/94 komissio vetoaa ristiriitaan, joka ilmenee siinä, että Pontevedran kaupparekisterin antaman todistuksen mukaan Recursos Marinos on purettu ja lakkautettu, kun taas selvitysmiehen antaman todistuksen mukaan Recursos Marinos olisi selvitystilassa.
- 50 Komissio huomauttaa myös, että Recursos Marinoksen selvitysmies antoi tässä asiassa kanteen allekirjoittaneille asianajajille valtuutuksen IPC:n edustamiseksi. Heillä ei siten olisi valtuutta edustaa Recursos Marinos -yhtiötä, ja kanne olisi siten mitätön.
- 51 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksensä 44 artiklan 6 kohdan mukaisesti Recursos Marinosiin kohdistamien vaatimusten vuoksi Recursos Marinos täsmensi, että Espanjassa hyvin vakiintuneen notaarien ja tuomioistuimien soveltaman käytännön mukaan selvitystilassa olevalla yhtiöllä on edelleen jäljellä osa oikeushenkilöllisyyttä, joka erityisesti antaa mahdollisuuden eräisiin sellaisiin oikeudenkäynteihin, joilla voidaan huolehtia ennen selvitystilaa saatujen oikeuksien puolustamisesta. Tämä notaarien ja tuomioistuimien soveltama käytäntö olisi lisäksi äskettäin tunnustettu 23.3.1995 annetussa espanjalaisessa laissa nro 2/1995 olevalla 123 pykälällä. Recursos Marinos on toisaalta viitannut siihen, että oikeudenkäyntiä varten annetussa valtuutuksessa ollut virhe oli puhtaasti aineellisoikeudellinen ja että se on oikaistu 12.8.1994 päivätyllä uudella valtakirjalla, joka toimitettiin 26.8.1994 ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 52 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että Recursos Marinoksen valtuutusasiakirjojensa tueksi esittämät lisätäsmennykset, joita komissio ei ole kiistänyt, poistavat mahdolliset epäilyt Recursos Marinoksen nostaman kumoamiskanteen tutkittavaksi ottamisen edellytyksistä.

Pääasia

- 53 Kantajat vetoavat kanteissaan viiteen perusteeseen. Ensimmäinen kanneperuste koskee oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteen rikkomista, ja se perustuu siihen, että yhteisön taloudellisten tukien poistamispäätökset tehtiin vasta sen jälkeen, kun kohtuullinen aika oli jo kulunut. Toinen, toissijaisesti esitetty kanneperuste koskee olennaisten muotomääräysten rikkomista, ja se perustuu siihen, että komissio ei ole ennen poistamispäätösten tekemistä pyytänyt pysyvän kalatalouden rakennekomitean lausuntoa eikä se ole myöskään antanut kyseiselle jäsenvaltiolle asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan mukaista ennakoilmoitusta; lisäksi komissio ei myöskään ole ainakaan riittävästi perustellut riitautettuja päätöksiä. Kolmas, toissijaisesti ja täydentävästi esitetty kanneperuste koskee asetuksen N:o 4028/86 rikkomista, ja se perustuu siihen, että komissio ei perustanut päätöksistään yhteenkään asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa mainittuun tilanteeseen. Neljäs, niin ikään toissijaisesti ja täydentävästi esitetty kanneperuste koskee suhteellisuusperiaatteen rikkomista, ja se perustuu siihen, että komissio päätti määrätä asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa säädetyn enimmäisseurauksen, vaikka yhteisön taloudellista tukea saaneet alukset on tosiasiallisesti rakennettu hankkeen teknisten eritelmien mukaisesti ja vaikka komissio on vedonnut ainoastaan hallinnollisiin sääntöjenvastaisuuksiin. Viides, niin ikään toissijainen ja täydentävä kanneperuste koskee harkintavallan väärinkäyttöä, ja se perustuu siihen, että komissio on haetulla tavalla etsinyt keinon määrätä seuraamuksia sovellettavan yhteisön oikeuden mukaan täysin lainmukaisista kalastusalueiden myynneistä.

Ensimmäinen kanneperuste: oikeusvarmuuden ja luottamuksensuojan periaatteiden rikkominen

— Asianosaisten väitteet

- 54 Kantajat vetoavat niihin pitkiin viiveisiin, jotka ovat kuluneet yhtäältä taloudellisten tukien myöntämispäätösten ja niiden poistamispäätösten välillä sekä toisaalta tarkastuskertomuksen vastaanottamisen ja taloudellisten tukien poistamispäätösten välillä. Tältä osin kantajat katsovat, että komissio on toiminnallaan rikkonut luottamuksensuojan periaatetta tai ainakin oikeusvarmuuden periaatetta.
- 55 Kantajien mukaan luottamuksensuojan periaate on ainoastaan oikeusvarmuuden periaatteen osittainen ilmentymä, mikä selittää sen, että samalla toiminnalla voidaan rikkoa yhdellä kertaa kumpaakin periaatetta. Kantajat lisäävät, että silloin kun yhdessäkään yhteisön oikeuden säännöksessä ei veloiteta komissiota tekemään päätöstä tietyssä määräajassa, oikeusvarmuuden periaatteella on määräävämpi merkitys, koska sen on tällaisessa tapauksessa täytettävä normatiivinen aukko.
- 56 Komission on siten katsottava toiminnallaan tässä asiassa ensinnäkin rikkoneen luottamuksensuojan periaatetta, koska tukien myöntämisestä kantajille poistamispäätösten tekemiseen asti kantajilla ei ole ollut mitään aihetta epäillä sitä, että komissio katsoisi kantajien syyllistyneen lainvastaisuuksiin.
- 57 Komission vaikeneminen senkin jälkeen, kun Espanjan viranomaiset olivat joulukuussa 1991 pyytäneet myöntämiensä tukien osittaista palauttamista, vahvisti

kantajien luottamusta, minkä vuoksi riitautetut päätökset on kumottava (asia 14/81, Alpha Steel v. komissio, tuomio 3.3.1982, Kok. 1982, s. 749, 11 kohta).

58 Kantajat katsovat lisäksi, että vaikka ne, joita asia koskee, tietävät tilanteensa lainvastaiseksi, komissio ei voi rikkomatta luottamuksensuojan periaatetta todeta sitä enää sen jälkeen, kun tietty aika on kulunut (asia 344/85, Ferriere San Carlo v. komissio, tuomio 12.11.1987, Kok. 1987, s. 4435, ja asia 223/85, RSV v. komissio, tuomio 24.11.1987, Kok. 1987, s. 4617).

59 Kantajat väittävät toisaalta, että ne lainvastaisuudet, joista niitä moititaan, perustuvat olennaisilta osiltaan erilaiseen tapaan tulkita alusten kustannusten laskentatapa, jolloin näitä lainvastaisuuksia ei millään tavalla voida pitää sellaisena sovellettavan lainsäädännön ilmeisenä rikkomisena, joka syrjäyttäisi luottamuksensuojan periaatteen soveltamisen (asia 67/84, Sideradria v. komissio, tuomio 12.12.1985, Kok. 1985, s. 3983, 21 kohta).

60 Kantajien mukaan niiden perusteltua luottamusta eivät myöskään ole horjuttaneet komission asiamiesten maaliskuun lopulla 1990 paikan päällä tekemät tarkastukset. Tarkastukset ovat näet ainoastaan asetuksen N:o 4028/86 46 artiklan 2 kohdassa annettu mahdollisuus, jonka edellytyksenä ei ole se, että tarkastusten kohteena oleviin yrityksiin kohdistuisi jonkinlaisia epäilyjä. Tässä asiassa paikan päällä tehdyt tarkastukset eivät myöskään johtaneet siihen, että olisi lähetetty mitään asiakirjaa, johon olisi sisällynyt jonkinlainen kantajia koskeva syytös, josta kantajat olisivat voineet päätellä syyllistyneensä lainvastaisuuksiin.

61 Kantajat väittävät vielä, että jos komission ei voitaisi toiminnallaan katsoa rikkooneen luottamuksensuojan periaatetta, sen toiminta rikkoi ainakin oikeusvarmuuden periaatetta. Kantajat huomauttavat ensinnäkin, että komissiolle tehdyistä riitautettujen tukien maksatushakemuksista komission päätökseen niiden poistamisesta on kulunut aikaa neljästä kuuteen vuoteen. Kantajat esittivät suullisessa käsittelyssä yhteenvetokaavioita, joilla osoitettiin tämän ajan pituus kussakin asiassa. Kantajat

huomauttavat lisäksi, että siitä kun komissio sai tarkastuskertomuksen siihen, kunnes se teki riitautetut päätökset, kului aikaa noin kolme vuotta. Näin pitkää viivettä ei voida pitää kohtuullisena, joten sillä rikotaan oikeusvarmuuden ja hyvän hallinnon periaatetta (yhdistetyt asiat 7/56, 3/57—7/57, Algera ym. v. EHTY:n yleiskokous, tuomio 12.7.1957, Kok. 1957, s. 81, ja asia 112/77, Töpfer v. komissio, tuomio 3.5.1978, Kok. 1978, s. 1019, sekä em. tuomio asiassa RSV v. komissio).

62 Kantajat vetoavat lisäksi siihen, että komission väite, jossa se lyhentää passiivisuus-aikaa siksi ajaksi, joka kului tarkastuskertomuksen vastaanottamisesta (19.6.1991) ilmoitukseen poistamismenettelyn aloittamisesta (15.7.1993), ei millään tavoin kyseenalaista kanteen tueksi esitettyjen periaatteiden soveltuvuutta asiaan. Kantajat lisäävät vielä, että tehdessään 27.12.1991 päätökset kansallisten taloudellisten tukien osittaisesta poistamisesta Espanjan hallintoviranomaiset korostivat komission perusteetonta passiivisuutta.

63 Joka tapauksessa kantajat vetoavat siihen, etteivät ne ole rikkoneet mitenkään olen- naisesti ja tahallisesti yhteisön oikeutta. Tältä osin ne huomauttavat, että yhtäältä ne riitauttavat tarkastuskertomuksen sisällön useilta kohdiltaan ja että toisaalta nii- hin sovelletaan olettamusta vilpittömästä mielestä, minkä mahdollinen kumoami- nen on komission tehtävä. Osoituksena vilpittömästä mielestään ne esittävät sen seikan, että tarkastuskertomuksessa ja Espanjan viranomaisten huomautuksissa ei väitetä mahdollisten rikkomisten olleen tietoisia. Kantajat katsovat lisäksi, että jos ne olisivat rikkoneet tahallisesti yhteisön oikeutta, Espanjan viralliselle syyttäjälle olisi pitänyt ilmoittaa tästä toiminnasta Espanjan rikosprosessilain 262 pykälän ja Espanjan rikoslain 350 pykälän mukaisesti, mitä ei ole tehty. Kantajat toteavat, että riitautetuissa päätöksissä ei tältä osin mainita mitään todisteita.

- 64 Komissio vastaa ensinnäkin, että vedotessaan ensisijaisesti luottamuksensuojan periaatteen rikkomiseen riitautettujen päätösten tekemisen viivästyminen vuoksi, kantajat epäsuorasti tunnustavat näiden päätösten aiheellisuuden.
- 65 Komissio katsoo lisäksi, että käsiteltävien asioiden olosuhteiden perusteella kantajien hyväkseen vaatima perusteltu luottamus ei ole voinut syntyä. Niinpä kantajien perustamis pääoma on enintään 100 000 ESP ja se on jaettu samaan perheeseen kuuluvalla kolmelle osakkaalle, joista pääosakas on kaikissa yhtiöissä Campos Quinteiro, sillä yhtiöt perustettiin ilmeisesti yksinomaisin tarkoituksin saada huomattavia yhteisön ja kansallisia tukia kalastusalusten rakentamiseen ja myydä ne sen jälkeen. Kolme neljästä kantajasta on lisäksi lopettanut toimintansa heti sen jälkeen, kun tukien avulla rakennetut alukset oli myyty (Tramasa, IPC ja Recursos Marinos), joten komissio joutui toteamaan yritysten olevan vapaaehtoisesti saatettu sellaiseen taloudelliseen asemaan, jossa perusteettomasti maksettujen tukien takaisinperiminen on mahdotonta. Suullisessa käsittelyssä komissio lisäsi, että huolimatta niistä toimenpiteistä, joihin oli ryhdytty sen jälkeen, kun yhteisöjen tuomioistuimen presidentti oli hylännyt kantajien ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen presidentin 26.10.1994 antamasta välitoimia koskeneesta määräyksestä tekemän valituksen, komissio ei ollut pystynyt perimään takaisin Tramasalle, Makuspescalle ja Recursos Marinokselle maksettuja taloudellisia tukia näiden yhtiöiden maksukyvyttömyyden vuoksi.
- 66 Komissio lisää, että se viive, joka edelsi riitautettujen päätösten tekemistä, johtui ainakin osittain kantajista, joiden osoittamasta jarruttavasta asenteesta maaliskuun 1990 lopussa komission asiamiesten tekemien tarkastusten yhteydessä johtui se, että Espanjan viranomaisten oli tehtävä tilien tarkastus.
- 67 Komissio katsoo toisaalta, että se oikeuskäytäntö, johon kantajat vetoavat, ei sovellu nyt käsiteltävänä olevaan asiaan, koska yhteisön toimielinten tekemien päätösten peruuttaminen ei tässä tapauksessa johdu komission virheestä tai siitä, että se olisi muuttanut toimintatapaansa tai suhtautumistaan, vaan siitä, että asianosaiset henkilöt ovat toimineet sääntöjenvastaisesti.

68 Komissio päätelee tästä, että kantajat eivät voi vedota perusteltuun luottamukseensa, jotta ne saisivat hyväkseen tukea, jonka myöntäminen perustuu väärin tietoihin, joita ne ovat antaneet rikkomalla selvästi sovellettavia yhteisön säännöksiä. Tältä osin komissio vetoaa siihen, että sen ohella, että esitetyt telakoiden laskut eivät vastaa kantajien todellisia maksusuorituksia, ne eivät myöskään osoita todellisia investointikustannuksia, jotka ovat huomattavasti alle laskuissa esitettyjen määrien. Komissio väittää lisäksi, että investointien kokonaiskustannukset, jotka esitetään lomakkeissa, joilla yhteisön tukea on haettu, ja maksettujen määrien osalta koko myönnetyn tuen maksamiseksi esitetyt selvitykset eivät yhdessäkään tapauksessa vastaa telakoiden kansallisille viranomaisille ilmoittamia alusten lähtökohta-arvoja. Komissio lisää, että tällaisia ilmoituksia ei voida tehdä muuten kuin tahallisesti, mihin Espanjan hallintoviranomaisetkin ovat viittanneet.

69 Koska kantajat ovat tietoisesti rikkoneet yhteisön säädöksiä, johtuu komission mukaan edellä esitetystä se, että ne eivät voi tulkita pitkänkään ajan kulumista ja komission vaikenemista merkeiksi komission väitetystä aikomuksesta olla poistamatta myönnettyjä tukia.

70 Joka tapauksessa komissio katsoo, että kantajat eivät ole enää voineet perustellusti elätellä tällaisia toiveita sen jälkeen, kun ne ovat saaneet tiedon tarkastuskertomuksesta, ja vielä vähemmän sen jälkeen, kun Espanjan hallintoviranomaiset ovat ilmoittaneet niille vähentävänsä omaa tukeaan.

71 Komissio katsoo vielä, että kantajien pääosakkaan Campos Quinteiron tapa hoitaa yhteisön tukia saaneita kolmea yhtiötä sen jälkeen, kun hän oli saanut tiedon tilien tarkastuksen tuloksista, on selvä osoitus perustellun luottamuksen puuttumisesta. Niinpä jotta tukien mahdollinen palauttaminen kävisi mahdolliseksi, Recursos Marinos purettiin ja lakkautettiin sekä Makuspescan ja Tramasan varoja vähennettiin voimakkaasti, minkä komissio on todennut yrittäessään periä takaisin

perusteettomasti maksettuja tukia. Lisäksi Campos Quinteiro varoi vaatimasta myönnetyn taloudellisen tuen maksamista IPC:lle siihen asti, kunnes komissio ilmoitti hänelle aikomuksestaan poistaa tälle yhtiölle myönnetty tuki.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 72 Kantajien esittämät kaikki perustelut tämän ensimmäisen kanneperusteen osalta perustuvat väitteeseen siitä, että komissio teki riitautetut päätökset vasta liian pitkäksi venyneen ajanjakson jälkeen. Sen vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että sen arvioimiseksi, ovatko väitteet rikkomisista perusteltuja, on määritettävä huomioon otettavien ajanjaksojen pituus.
- 73 Tältä osin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että yhteisön tukien poistamisen perusteena riitautetuissa päätöksissä viitataan nimenomaan tarkastuskertomuksen sisältöön. Huomioon otettava ajanjakso alkaa siten siitä ajankohdasta, jolloin kantajat saivat tiedon komission asiaan sovellettavissa säännöksissä sille osoitettujen valtuuksien mukaisesti toimenpanemien tarkastustoimenpiteiden tuloksista. Tarkastuskertomus annettiin komissiolle 10.7.1991 ja riitautetut päätökset tehtiin 24.3.1994. Huomioon otettava ajanjakso on tässä asiassa siten noin 32 kuukautta.
- 74 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että näiden 32 kuukauden aikana komissio ei ollut toimeton. Komissio oli yhteydessä Espanjan viranomaisiin (Espanjan kalastuksen rakenneseisäiden pääjohtajan 16.12.1992 ja 8.3.1993 päivätyt kirjeet vastauksena komission marraskuussa 1992 tekemään pyyntöön) ja kantajiin (8.6.1993 päivätyt ja 15.7.1993 vastaanotetut kirjeet, 28.7.1993 ja 1.10.1993 tehdyt päätökset sekä keskustelut ja yhteydenotot loka- ja marraskuussa 1993). Tästä ilmenee, että komissio oli itse asiassa passiivinen suhteessa kantajiin 10.7.1991—8.6.1993 eli 23 kuukautta, kun puolestaan sen toimeettomuus suhteessa Espanjan viranomaisiin lyhenee ajanjaksoon, joka alkaa 10.7.1991 ja päättyy marraskuussa 1992, jolloin sen pituus on 16 kuukautta.

- 75 On syytä tarkistaa, ovatko nämä ajanjaksot voineet jollakin tapaa vaikuttaa luottamuksensuojan ja oikeusvarmuuden periaatteisiin, joihin kantajat ovat vedonneet. Tämän arvioimiseksi on tutkittava, missä määrin kantajilla oli oikeus otaksua, että maksetut tai maksettavat tuet kuuluivat lopullisesti niille perustellun luottamuksen vuoksi tai ainakin pelkästään ajan kulumisen vuoksi.
- 76 Tältä osin on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan yritys ei voi vedota luottamuksensuojan periaatteeseen, jos se on rikkonut selvästi voimassa olevaa oikeutta (em. asia *Sideradria v. komissio*, tuomion 21 kohta). Yhteisöjen tuomioistuin on toisaalta todennut, että vaikka onkin varmistettava yksityistä etua suojaavan oikeusvarmuuden vaatimusten noudattaminen, näitä vaatimuksia on myös verrattava yleistä etua suojaavan laillisuusperiaatteen vaatimuksiin, jolloin näistä vaatimuksista jälkimmäisiä on suosittava silloin, kun sääntöjenvastaisuuksien jatkuminen olisi omiaan rikkomaan yhdenvertaisen kohtelun periaatetta (ks. erityisesti yhdistetyt asiat 42/59 ja 49/59, *Snupat v. korkea viranomainen*, tuomio 22.3.1961, Kok. 1961, s. 103, erityisesti s. 159—161, ja asia 14/61, *Hoogovens v. korkea viranomainen*, tuomio 12.7.1962, Kok. 1962, s. 485, erityisesti s. 516—523).
- 77 Tässä asiassa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että riitautetuissa päätöksissä perustellaan yhteisön taloudellisten tukien poistamista sillä, että IGAE on havainnut sääntöjenvastaisuuksia ”siinä, että ajankohtana, jolloin taloudellisen tuen maksamista pyydettiin, tuensaajan maksetuiksi ilmoittamat summat olivat huomattavasti yli tuolloin tosiasiallisesti maksettujen summien” ja ”siinä, että tuetun investoinnin kokonaiskustannusten määrä, joka esitetään sekä tukihakemuksessa että maksatushakemuksessa ja jonka perusteeksi on esitetty vastaavat talousarviolaskelmat ja laskut ja jonka perusteella yhteisön taloudellinen tuki on myönnetty ja jonka perusteella sen määrä on vahvistettu, on osoittautunut huomattavasti todellisesti maksettuja summia suuremmaksi”. Riitautetuissa päätöksissä perustellaan yhteisön taloudellisen tuen poistamista myös sillä, että ”komission virkamiesten 30.3.1990 tekemissä tarkastuksissa tuensaaja kieltäytyi antamasta komission virkamiehille mahdollisuutta tutustua yrityksen kirjanpitoon, mikä esti sen selvittämi-

sen, olivatko tuen myöntämisedellytykset täyttyneet (ja) että tämän vuoksi komissio on pyytänyt Espanjan viranomaisia tekemään tarkastuksen paikan päällä”.

78 Ensinnäkin siltä osin kuin on kysymys ristiriidasta toteutetusta investoinnista maksetuksi ilmoitetussa ja tosiasiallisesti maksetussa määrässä maksatushakemusta tehtäessä, on huomattava, että tarkastuskertomuksen laatijat ovat todenneet, että toisin kuin mitä kantajat ovat telakoiden laskuihin vedoten ilmoittaneet hakemuksissaan yhteisön tukien maksamiseksi (ks. edellä 14, 17, 21 ja 24 kohta), tutkitut asiakirjat eivät osoita todeksi sitä, että ilmoitetut summat olisivat tuolloin olleet kokonaisuudessaan maksetut (tarkastuskertomus, s. 26, 32, 38 ja 47).

79 Lisäksi on korostettava sitä, että telakoiden laskuja ei suinkaan maksettu käteisellä (asioissa T-234/94, T-232/94 ja T-233/94 esitettyjen vastineiden liite 3) tai sekillä (asiassa T-231/94 esitetyn vastineen liite 3), kuten kantajat ilmoittivat tukihakemusten yhteydessä luovutettujen kirjanpitositteiden luettelossa, vaan sen sijaan ne olisi maksettu vekseleillä, kuten kantajat tilien tarkastuksen jälkeen väittivät.

80 Vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kysymykseen kantajat myönsivät suullisessa käsittelyssä, että laskuissa, ja siten myös tukien maksatushakemuksissa ilmoitetut määrät eivät vastanneet niitä kuluja, jotka kyseisenä aikana olivat tosiasiallisesti maksetut. Kantajat eivät kuitenkaan antaneet selitystä, jolla ne olisivat kokonaan tai osittain selvittäneet epätarkkuudet ilmoituksissaan.

81 Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että tukien maksatushakemuksiin otettu alusten rakentamiseen liittyvien työvaiheiden erittely vastaa tukihakemuksissa esitettyä työvaiheiden yksilöintiä ja niiden kustannuksia, kuten

tukihakemusten yhteydessä luovutettujen kirjanpitositteiden luetteloista ilmenee (ks. neljässä asiassa esitettyjen vastineiden liite 3).

- 82 Vääristä ilmoituksista huolimatta kantajat vetoavat siihen, ettei yhdessäkään säännöksessä aseteta kantajille velvollisuutta, jonka mukaan, silloin kun ne tekevät yhteisön tuen lopullisen maksatushakemuksen, niiden olisi näytettävä tosiasiallisesti maksaneensa koko sen investoinnin, joka ilmenee hakemuksesta ja tuen myöntämispäätöksestä. Kantajien mukaan yhteisön oikeutta on näet tulkittava siten, että kantajilla on maksua vaatiessaan ainoastaan se velvollisuus, että ne ovat maksaneet ne komission tuen kohteena olevat (tai sellaisiksi hyväksytyt) kustannukset, joiden perusteella komissio on laskenut yhteisön tuen määrän.
- 83 Riitautetuissa päätöksissä on viitattu asetuksen N:o 1116/88 3 artiklan toiseen kohtaan, jossa säädetään, että ”tuen maksatushakemuksiin liitetään todistus ja hakemuksen perusteena olevien tositteiden luettelo; hakemus on tehtävä kahtena kappaleena ja sen tulee sisältää liitteessä mainitut tiedot ja asiakirjat”. Tältä osin on todettava, että liitteessä mainitut yhteisön tuen lopullista maksamista koskevat tiedot ja asiakirjat on esitetty malleina. Niissä esitetään myös malli todistuksesta, jolla kansallinen toimivaltainen viranomainen todistaa muun muassa, että maksatushakemuksen esittämisajankohtana ”tosiasiallisesti maksettujen kustannusten kokonaismäärä” nousee tiettyyn summaan asti ja ”että se jakaantuu suunniteltujen työvaiheiden kesken tämän maksatushakemuksen perusteena olevien tositteiden luettelosta ilmenevällä tavalla (malli nro 8)” (mallissa nro 6 oleva 2 ja 4 kohta). Käytetyistä ilmaisista selviää siten, että malleissa ilmoitetut tiedot ja asiakirjat on välttämättä oltava annetut maksatushakemusta tehtäessä ja että yhteisön taloudellisen tuen saajan on esitettävä kansalliselle toimivaltaiselle toimielimelle seikat, jotka osoittavat kaikkien kustannusten tulleen tosiasiallisesti maksetuiksi.
- 84 Kantajat eivät voi vedota mallien esittämisen asetuksen liitteissä olevan perustelle, että niissä ilmoitetut tiedot eivät olisi sitovia säännöksiä. Kuten ensimmäisen

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

oikeusasteen tuomioistuin on edellä 83 kohdassa todennut, asetuksen N:o 1116/88 3 artiklan toisessa kohdassa edellytetään, että asetuksen liitteessä mainitut tiedot ja asiakirjat esitetään todistuksessa ja maksatushakemuksen perusteena olevien tositteiden luettelossa hakemuksen yhteydessä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo sen vuoksi, että näissä malleissa esitetyillä tiedoilla on sama sitovuus kuin sen asetuksen säännöksillä, johon ne on liitetty.

85 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin täsmentää lisäksi, ettei yhdestäkään asetuksen N:o 1116/88 liitteenä olevista malleista voi päätellä, että ne ”kokonaiskustannukset”, jotka on oltava tosiasiallisesti maksettu maksatushakemusta tehtäessä, viittaisivat yksinomaan tuettuihin kustannuksiin. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa päinvastoin, että asetuksen N:o 1116/88 liitteenä olevassa mallissa nro 6 olevassa 6 kohdassa on nimenomainen viittaus työvaiheisiin, jotka kuvataan komission tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä. Nämä tässä päätöksessä kuvatut työvaiheet eivät rajoitu ainoastaan niihin, jotka komissio on katsonut tukikelpoisiksi, vaan niihin sisältyvät myös kaikki ne työvaiheet, jotka tuen hakija on ilmoittanut kuuluvan investoinnin toteuttamiseen (ks. kaikissa neljässä asiassa esitettyjen kanteiden liite 5).

86 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo siten, että ne ”kokonaiskustannukset”, jotka on oltava tosiasiallisesti maksettu maksatushakemusta tehtäessä, tarkoittavat kaikkia niitä investoinnin kustannuksia, jotka tuensaaja on ilmoittanut hakemuksessaan yhteisön tuen myöntämiseksi ja jotka on otettu myöntämispäätökseen. Tämän lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin muistuttaa, että kantajat ovat pitäneet tarpeellisena vedota siihen, että ne olivat suorittaneet suunnitellun investoinnin kokonaismäärän vaatiessaan yhteisön tuen maksatusta, koska kantajat ovat jokaisessa tapauksessa esittäneet telakan laskun, jonka suuruus vastaa kunkin hankkeen kokonaiskustannuksia (ks. edellä 14, 17, 21 ja 24 kohta). Tällaisesta toiminnasta on ilmeisestikin pääteltävissä, että kantajat olivat vakuuttuneita siitä, että voimassa olevissa säännöksissä edellytettiin ennen yhteisön tuen saamista sen osoittamista, että suunnitellun investoinnin kokonaismäärä on tosiasiallisesti maksettu.

- 87 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa myös, että asetuksen N:o 1116/88 säätäjät ovat nimenomaisesti määränneet, että silloin kun alun perin suunnitellut työvaiheet eroavat tosiasiallisesti toteutetuista ja maksetuista, tämä ero on ilmoitettava ja perusteltava niissä tiedoissa ja asiakirjoissa, jotka liitetään maksatushakemukseen (malli nro 9, joka on asetuksen N:o 1116/88 liitteenä). Tässä tapauksessa kantajat eivät ole ilmoittaneet maksatushetkellä, että suunniteltujen ja toteutettujen työvaiheiden välillä olisi ollut eroa (ks. tältä osin asioissa T-233/94 ja T-234/94 esitettyjen vastineiden liite 5) eikä myöhemminkään.
- 88 Kantajat ovat toisaalta vedonneet väitteidensä tueksi siihen, että seuraavia menoja on pidettävä tosiasiallisesti toteutuneina yhteisön tuen maksatushakemusta tehtäessä: Gerencia del sector navalin suoraan aluksen rakentamisesta vastanneelle telakalle maksama laivanrakennuspalkkio; maksatushakemusta ennen asetetut vekselit, joiden eräpäivä tosin oli vasta tämän ajankohdan jälkeen, sekä aluksen rakentamisen viivästyisestä johtuneet hinnanalennukset.
- 89 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa ensinnäkin, että tarkastuskertomuksessa ei oteta kantaa siihen tapaan, jolla laivanrakennuspalkkiota on kohdeltava vietäessä kirjanpitoon yhteisön tuen saajalle tosiasiallisesti aiheutuneita menoja. Komissio ei ole myöskään virallisesti vastustanut kirjallisessa tai suullisessa käsittelyssä sitä, että tämä palkkio otetaan huomioon tosiasiallisesti toteutuneissa menoissa maksatushakemusta tehtäessä. Nämä seikat huomioon ottaen ei ole tarpeen jatkaa tämän kysymyksen selvittämistä, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että laivanrakennuspalkkiota vastaavaa määrää on pidettävä tosiasiallisesti toteutuneena menona silloin, kun Gerencia del sector naval on sen myöntänyt.
- 90 Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että alaviitteessä nro 4, joka on asetuksen N:o 1116/88 liitteenä olevassa mallissa nro 8, johon asetuksen N:o 3 artiklan toisessa kohdassa viitataan, täsmennetään, että maksuajankohdaksi ilmoitetaan maksatushakemuksen perusteena olevien tositteiden luettelossa

”tosiasiallinen maksuajankohta eikä velan eräpäivä esimerkiksi vekseleillä maksettaessa”^{*}. Jos vekselin tosiasiallinen maksuajankohta ei siten ole sen eräpäivä, niin sitä suuremmalla syyllä vekselin tosiasiallista maksuajankohtaa ei vastaa sen asettamispäivä. Kustannuksia, jotka on maksettu erääntymättömin tai erääntynein mutta maksamattomin vekselein, ei siten voida pitää kustannuksina, jotka maksatushakemusta tehtäessä on tosiasiallisesti maksettu. Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei asiassa, joka koskee yhteisön taloudellisen tuen myöntämistä uusien kalastusalusten rakentamiselle, ole syytä tutkia Espanjan oikeutta sen määrittämiseksi, milloin vekselillä tehdyllä maksulla on saamisen lakauttava vaikutus.

- 91 Kolmea kantajaa — eli Tramasaa, IPC:tä ja Makuspescaa — koskevista asiakirjoista ilmenee vielä, että nämä ovat sisällyttäneet rakentamisen viivästyemisestä johtuneet hinnanalennukset luetteloon maksatushakemusta tehtäessä tosiasiallisesti maksetuista kustannuksista. Tältä osin komissio huomauttaa perustellusti, että tuen myöntämishakemusten tueksi esitetyissä alusten rakentamissopimuksissa ei ole yhtäkään määräystä, jonka perusteella viivästyminen johtaisi hinnanalennukseen. Tämän lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että kantajista ainoastaan IPC on esittänyt asiakirjoja, jotka sen mukaan osoittavat sen saaneen alennuksia 40 100 000 ESP, joka vastaa 18 prosenttia hankkeen kokonaiskustannuksista. Tramasaa ja Makuspesca ovat omalta osaltaan tyytyneet viittaamaan tällaisten viivästyminen vuoksi myönnettyjen hinnanalennusten olemassaoloon, mistä ne eivät kuitenkaan ole esittäneet mitään todisteita.

- 92 IPC:n väitteensä tueksi jättämistä asiakirjoista (asiassa T-233/94 esitetyn kantajan vastauksen liite 3) ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että erät niistä on laatinut tilintarkastuksen asiantuntija, jolta lausuntoa on pyydetty lokakuussa 1993 eli yli kaksi vuotta tilien tarkastuksen jälkeen ja vain joitakin kuukausia sen jälkeen, kun komissio 8.6.1993 päivätyllä kirjeellään ilmoitti IPC:lle aikomuksestaan poistaa IPC:lle aiemmin myöntämänsä taloudellinen tuki. Tämän lisäksi kyseisten asiakirjojen laatija täsmentää: ”Annan tämän selvityksen edellä esitetyn perusteella ja ilman että sitä voitaisiin pitää tilintarkastusasiakirjana myöhemmässä tarkastuksessa; Vigossa 15.10.1993.” Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo siten, että tällaisia hinnanalennuksia sopimuksen täyttämisen viivästyminen varalta ei ole osoitettu todelliseksi pelkästään näihin asiakirjoihin vetoamalla.

* Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

93 Nämä seikat huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo, että kolmen edellä mainitun kantajan väitteitä alusten rakentamisen viivästymisen vuoksi myönnettyistä hinnanalennuksista ei voida tässä asiassa tutkia kustannuksina, jotka tuensaaja olisi tosiasiallisesti maksanut maksatushakemusta tehdessään tai sen jälkeen.

94 Näiden edellä 89—93 kohdassa käsiteltyjen seikkojen perusteella on tuen maksatushakemusta tehtäessä tosiasiallisesti toteutuneiden investointien kokonaiskustannuksia määritettäessä vähennettävä ne määrät, jotka kantajat väittävät tuolloin maksaneensa; näitä ovat ainakin erääntymättömien ja maksamattomien tai erääntyneiden mutta maksamattomien vekseleiden määrä sekä mahdollisesta sopimuksen täyttämisen viivästymisestä johtuvien hinnanalennusten määrä [(tässä oikeudenkäynnissä esitetty määrä) vähennettynä (vekseleiden määrällä) vähennettynä (hinnanalennusten määrällä)].

95 Siten on ilmeistä, että

— Tramasa on tosiasiallisesti maksanut ainoastaan 56 055 200 ESP [123 085 272 ESP (kantajan vastaus, s. 20) miinus 61 991 072 ESP (kantajan vastaus asiassa T-231/94, s. 18, ja tarkastuskertomus, s. 26) miinus 5 039 000 ESP (tarkastuskertomus, s. 28 ja 54, sekä kantajan vastaus asiassa T-231/94, s. 19)] eli 44,31 prosenttia ilmoittamastaan määrästä (126 500 000 ESP);

— Makuspesca ainoastaan 26 359 511 ESP [213 731 225 ESP (kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 20 ja 21) miinus 151 950 417 ESP (kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 18 ja 20, sekä tarkastuskertomus, s. 34) miinus 35 421 297 ESP (tarkastuskertomus, s. 34, sekä kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 21)] eli 12,13 prosenttia ilmoittamastaan määrästä (217 250 000 ESP);

— Recursos Marinos ainoastaan 295 480 510 ESP [303 781 000 ESP (kantajan vastaus asiassa T-232/94, s. 20) miinus 8 300 490 ESP (kantajan vastaus asiassa

T-232/94, s. 18—20) miinus 0 ESP] eli 91,67 prosenttia ilmoittamastaan määrästä (322 300 000 ESP);

— IPC ainoastaan 131 089 196 ESP [210 429 468 ESP (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 20 ja 21) miinus 39 240 272 ESP (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 19, sekä tarkastuskertomus, s. 41) miinus 40 100 000 ESP (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 20, sekä tarkastuskertomus, s. 41)] eli 60,34 prosenttia ilmoittamastaan määrästä (217 250 000 ESP).

96 Tämän lisäksi on todettava, että tilien tarkastuksessa tutkitut asiakirjat eivät todista, että kantajien väittämällä tavalla useita muita kustannuksia olisi ollut maksettu maksatushakemusta tehtäessä, joten edellä 95 kohdassa mainittuja prosenttiosuuksia on vielä alennettava (ks. tarkastuskertomus, s. 25, 26, 33—35, 38—41 ja 46—49).

97 Toiseksi, siltä osin kuin on kysymys ristiriidasta toteutetun investoinnin osalta maksetuksi ilmoitetussa ja tosiasiallisesti maksetussa määrässä sellaisena, kuin se ilmenee tarkastuskertomukseen kerätyistä tositteista, on huomattava, että tarkastuskertomuksen laatijat ovat vastoin kantajien väitteitä todenneet jo tuolloin eli useita kuukausia tuen maksatushakemuksen jättämisen jälkeen, että tutkitut asiakirjat eivät todista, että kantajien tosiasiallisesti maksamien kustannusten määrä vastaisi sitä investointien määrää, joka on esitetty hakemuksessa tuen myöntämiseksi ja päätöksessä sen myöntämisestä sekä maksatushakemuksen tueksi esitetyissä telakan laskuissa (tarkastuskertomuksen kalakohta, s. 16; 2.1 kohta, s. 21 ja 22).

98 Kantajat ovat kiistäneet tämän toteamuksen vetoamalla erityisesti siihen, että olisi otettava huomioon sopimuksen täyttämisen viivästyisestä johtuvat hinnanalennukset ja ne kulut, jotka johtuvat kantajien toimittamista tai kantajien laskuun toimitetuista tarvikkeista ja erilaisista palveluista siten, kuin kantajat ovat täsmentäneet vastauksissaan.

99 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 93 kohdassa todennut, sopimuksen täyttämisen viivästyisestä johtuvia hinnanalennuksia ei niiden maksuajankohdista riippumatta niissä kolmessa tapauksessa, joissa niihin on vedottu, voida pitää tosiasiallisina maksuina. Toisaalta tarkastuskertomuksessa on todettu, että sen tekohetkellä kantajat eivät ole tarvikkeiden toimittamisen tai palveluiden suorittamisen osalta kyenneet osoittamaan maksettujen maksujen olemassaoloa kirjanpidossa eivätkä ne ole kyenneet osoittamaan niiden yhteyttä kysymyksessä oleviin asioihin (tarkastuskertomus, s. 34, 41, 49, 54, 55, 57 ja 59). Lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että senkään jälkeen kantajat eivät ole esittäneet uusia seikkoja, joilla olisi voitu kumota tarkastuskertomuksen sisältö tältä kohdin. Tämän vuoksi tällaisten erilaisten tarvikkeiden toimittamisesta ja palveluiden maksamisesta aiheutuneita kuluja ei voida myöskään ottaa huomioon tosiasiallisesti suoritettuina maksuina.

100 Siten on ilmeistä, että pelkästään edellisessä kohdassa tarkasteltujen seikkojen perusteella niistä määristä, jotka kantajat väittävät lopulta maksaneensa, voidaan vähentää ainakin sopimuksen täyttämisen viivästyisestä johtuneiden hinnanalennusten määrä ja ne määrät, jotka johtuvat erilaisten tarvikkeiden toimittamisesta ja palveluiden suorittamisesta [(tässä oikeudenkäynnissä esitetty määrä) vähennettynä (hinnanalennusten määrällä) vähennettynä (tarvikkeiden ja palvelujen hinnan määrällä)].

101 Tästä johtuu, että

— Tramasa on lopulta maksanut enintään 93,3 prosenttia ilmoittamastaan määrästä [126 433 787 ESP (kantajan vastaus asiassa T-231/94, s. 20) miinus 5 039 000 ESP (tarkastuskertomus, s. 28 ja 54, sekä kantajan vastaus asiassa T-231/94, s. 19) miinus 3 348 515 ESP (kantajan vastaus asiassa T-231/94, s. 20)];

— Makuspesca enintään 82,07 prosenttia [217 250 000 ESP (kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 21) miinus 35 421 297 ESP (tarkastuskertomus, s. 34, jonka mukaan kyse on kantajan aluksen rakentamista varten toimittamien tarvikkeiden vuoksi tehdyistä vähennyksistä, sekä kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 20) miinus 3 518 775 ESP (kantajan vastaus asiassa T-234/94, s. 20)];

- Recursos Marinos enintään 92,81 prosenttia [310 719 066 ESP (kantajan vastaus asiassa T-232/94, s. 16) miinus 0 ESP miinus 11 590 934 ESP (tarkastuskertomus, s. 49, sekä kantajan vastaus asiassa T-232/94, s. 21)];
- IPC enintään 61,15 prosenttia [217 773 539 ESP (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 21) miinus 40 100 000 ESP (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 20, sekä tarkastuskertomus, s. 41) miinus (7 343 971 ESP plus 37 475 210 ESP) (kantajan vastaus asiassa T-233/94, s. 21, sekä tarkastuskertomus, s. 41)].

- 102 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa lisäksi, että tarkastuskertomuksessa kiistetään myös epätodellisina kantajien väitteet muista maksuista, kuten väite ostovekselistä, jota ei lopulta koskaan maksettu (s. 34 ja 35), tai väite myöhemmin mitätöidystä sekistä (s. 59).
- 103 Joka tapauksessa on pakko todeta, että vastoin sitä, mitä kantajat ovat ilmoittaneet ja mihin ne ovat vedonneet, kantajat eivät tosiasiallisesti ole koskaan kyenneet osoittamaan toteuttaneensa kaikkia investointeja, vaikka tuen maksatushakemuksista tilintarkastukseen oli kulunut 14—31 kuukautta.
- 104 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien huomauttaa vielä kahdesta seikasta, jotka koskevat kantajien lopulta maksamia kustannuksia. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että yhteisön tuen myöntämistä koskevissa päätöksissään (kaikkien neljän kanteen liite 5) komissio on jakanut investoinnin kustannukset yhteisön tuen saajan, yhteisön ja kyseisen jäsenvaltion kesken. Komissio ei kuitenkaan ole ottanut huomioon Gerencia del sector navalin myöntämää palkkiota laskeissaan kyseiselle jäsenvaltiolle tulevia kustannuksia, joten tuen myöntämispäätöksissätämä palkkio kuului tuensaajan kustannuksiin.

- 105 On ilmeistä, että jo edellä 99—101 kohdassa tarkasteltujen menojen perusteella voidaan havaita, että kantajien tosiasiallisesti maksamat kustannukset eivät vastaa ilmoitettujen investointien määrää. Tästä seuraa, että sen jälkeen, kun yhteisön ja kansalliset tuet oli maksettu, kantajien vastuulla ei todellisuudessa ollut niitä kustannuksia, jotka niille tuen myöntämispäätösten mukaisesti kuuluivat, vaikka telakalle maksettu laivanrakennuspalkkio otettaisiinkin huomioon.
- 106 Siten jos yhteisön tuet ja kansalliset tuet vähennetään kantajien tosiasiallisesti maksamista edellä 101 kohdassa selvitetystä kustannuksista [(tosiasiallisesti maksetut kustannukset laivanrakennuspalkkio mukaan luettuna) vähennettynä (yhteisön tuilla) vähennettynä (kansallisilla tuilla)]
- Tramasalle kuuluneet kustannukset olisivat tosiasiallisesti olleet enintään 66 113 181 ESP [118 046 272 ESP (ks. edellä 101 kohta) miinus 39 283 091 ESP (yhteisön tuki asiassa T-231/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) miinus 12 650 000 ESP (kansallinen tuki asiassa T-231/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) eli 88,66 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [74 566 909 ESP (asiassa T-231/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan)];
 - Makuspescan enintään 81 660 298 ESP [178 309 928 ESP (ks. edellä 101 kohta) miinus 74 924 630 ESP (yhteisön tuki asiassa T-234/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) miinus 21 725 000 ESP (kansallinen tuki asiassa T-234/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) eli 67,71 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [120 600 370 ESP (asiassa T-234/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan)];
 - Recursos Marinoksen enintään 159 327 435 ESP [299 128 132 ESP (ks. edellä 101 kohta) miinus 107 570 697 ESP (yhteisön tuki asiassa T-232/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) miinus 32 230 000 ESP (kansallinen tuki asiassa T-232/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) eli 87,30 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [182 499 303 ESP (asiassa T-232/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan)].

Jos IPC:lle olisi maksettu yhteisön taloudellista tukea, sille kuuluneet kustannukset olisivat tosiasiallisesti olleet enintään 62 579 036 ESP [132 854 358 ESP (ks. edellä 101 kohta) miinus 48 550 322 ESP (yhteisön tuki asiassa T-233/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) miinus 21 725 000 ESP (kansallinen tuki asiassa T-233/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan) eli 42,57 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [146 974 678 ESP (asiassa T-233/94 esitetyn kanteen liitteen 5 mukaan)].

107 On kuitenkin otettava huomioon Espanjan kansallisten viranomaisten 27.12.1991 tekemien päätösten perusteella kantajilta Tramasalta, Makuspescalta ja IPC:ltä takaisin perimät summat, joten

— Tramasalle kuuluneet kustannukset olisivat tosiasiallisesti olleet enintään 70 214 398 ESP [66 113 181 ESP (ks. edellä 106 kohta) plus 4 101 217 ESP (kansallisen tuen alentaminen, asiassa T-231/94 esitetyn vastineen liite 8)] eli 94,16 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [74 566 909 ESP (ks. edellä 106 kohta)];

— Makuspescan enintään 86 898 465 ESP [81 660 298 ESP (ks. edellä 106 kohta) plus 5 238 167 ESP (kansallisen tuen alentaminen, asiassa T-234/94 esitetyn vastineen liite 9)] eli 72,05 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [120 600 370 ESP (ks. edellä 106 kohta)];

— IPC:n enintään 70 018 495 ESP [62 579 036 ESP (ks. edellä 106 kohta) plus 7 439 459 ESP (kansallisen tuen alentaminen, asiassa T-233/94 esitetyn vastineen liite 9)] eli 47,63 prosenttia myöntämispäätöksessä edellytetystä määrästä [146 974 678 ESP (ks. edellä 106 kohta)].

108 Lisäksi kolmessa neljästä käsiteltävänä olevasta tapauksesta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tiedossa on seikkoja, joiden perustella on pääteltävissä, että tukihakemuksessa ilmoitettu investoinnin määrä, joka myös on otettu myöntämispäätökseen, maksatushakemukseen ja telakan laskuun, ylittää telakan Gerencia del

sector navalille laivanrakennuspalkkion saamiseksi ilmoittaman rakentamissopimuksen mukaisen hinnan. Siten Gerencia del sector navalille ilmoitettu hinta on Makuspescan osalta 163 300 000 ESP (eikä 217 250 000 ESP), Recursos Marinoksen osalta 311 000 000 ESP (eikä 322 300 000 ESP) ja IPC:n osalta 157 200 000 ESP (eikä 217 250 000 ESP) (tarkastuskertomus, s. 18, ja asiassa T-232/94 esitetyn vastineen liite 3 a). Sitä vastoin on syytä huomata, että vastauksessaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen kirjalliseen kysymykseen Tramasa ilmoitti, että se ei tiennyt telakan Gerencia del sector navalille ilmoittamaa hintaa.

- 109 Viitaten tältä kohdista tarkastuskertomukseen (s. 18) komissio katsoo, että Gerencia del sector navalille ilmoitetuissa hinnoissa on tosiasiaa otettu huomioon kyseisten alusten todelliset rakentamiskustannukset. Vastauksessaan kirjalliseen kysymykseen kantajat väittivät kuitenkin, että ”laivanrakennuspalkkion saamiseksi esitettyjen kustannusten — — ei välttämättä tarvitse ole yhtenevät niiden kustannusten kanssa, jotka laivanvarustaja on ilmoittanut komissiolle ja kansallisille viranomaisille tukien saamiseksi”. Kantajien mukaan laivanrakennuspalkkion osalta otetaan huomioon ainoastaan aluksen varsinaiset rakentamiskustannukset, ja niistä puuttuvat laitteistoista, kalastusvälineistä ja kylmätiloista johtuvat kustannukset. Telakat eivät siten ole sisällyttäneet näitä kustannuksia Gerencia del sector navalille antamaansa ilmoitukseen sopimuksen mukaisesta rakentamishinnasta.

- 110 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että kantajat eivät ole pitäneet tarpeellisenä yksityiskohtaisesti selvittää niitä erilaisista laitteistoista ja välineistä johtuvia kustannuksia, jotka puuttuvat varsinaisista rakentamiskustannuksista, ja siten osoittaa havaittujen erojen johtuvan kantajien selityksestä. Toisaalta niiden tietojen perusteella, jotka ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on, kantajien väitteellä ei ole merkitystä. Sillä vaikka yhtäältä komissiolle ja kansallisille viranomaisille sekä toisaalta Gerencia del sector navalille ilmoitettujen kustannusten ero onkin Recursos Marinoksen osalta 11 300 000 ESP, tämä ero on Makuspescan osalta jo 53 950 000 ESP ja IPC:n tapauksessa jopa 60 050 000 ESP. Kuitenkin Makuspescan ja IPC:n osalta investointien kokonaismäärä (217 250 000 ESP) alittaa Recursos Marinoksen vastaavan (322 300 000 ESP). Kantajat eivät ole koskaan osoittaneet tai edes väittäneet, että laitteistojen ja välineiden osuus hankkeiden kokonaiskustannuksista alentuisi 60 050 000 ESP:stä 11 300 000 ESP:iin (eli 27,6 prosentista 217 250 000 ESP:sta 3,5 prosenttiin 322 300 000 ESP:sta), sitä mukaa kun hankkeen kokonaishinta nousee.

- 111 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien katsoo, että kantajien vastaus yhteen sen kirjallisista kysymyksistä ei poista epäilyä, joka aiheutuu siitä ilmeisestä vastaavuudesta, joka vallitsee Gerencia del sector navalille ilmoitettujen kustannusten (ks. edellä 108 kohta) ja kantajien tosiasiallisesti maksaman määrän välillä (ks. edellä 106 kohta) siten, kuin tämä ilmenee tarkastuskertomuksesta.
- 112 Edellä 78—111 kohdassa käsitellyillä seikoilla voidaan siten osoittaa, että maksatushakemusta tehtäessä ilmoitetut kustannukset, jotka ovat täysin samat kuin myöntämispäätökseen otetut investointien määrät, eivät vastaa maksatushakemuksia tehtäessä eivätkä tilien tarkastusta tehtäessä tosiasiallisesti maksettuina olleita kustannuksia, joten on ilmeistä, että kantajat ovat antaneet vääriä tietoja sen vuoksi, että niille myönnettäisiin ja maksettaisiin yhteisön ja kansallista taloudellista tukea yli sen, mikä niillä olisi ollut oikeus saada, jos ne alusta lähtien olisivat ilmoittaneet alusten Tiburon III, Makus, Acechador ja Escualo todelliset rakentamiskustannukset.
- 113 Kolmanneksi, siltä osin kuin on kysymys kantajien toiminnasta maaliskuussa 1990 paikan päällä tehdyssä tarkastuksessa, asiakirjoista ilmenee, että komission oli pakko pyytää Espanjan viranomaisilta tilien tarkastusta, jotta komissio voisi tarkistaa kantajien maksatushakemusten perusteeksi toimittamat tositteet. On osoitettu, eikä sitä ole edes kiistetty, että kantajilla ei ollut virallista kirjanpitoa silloin, kun komission virkamiehet tekivät tarkastuksen paikan päällä. Asianosaisten kertomukset eroavat kuitenkin siltä osin kuin kysymys on siitä, oliko tämä tahallista vai tahatonta, lainmukaista vai lainvastaista. Tarkastuskertomuksessa todetaan myös, että tarkastusta tehtäessä ”näiden yritysten tilivuoden 1987, jona alusten rakentamiselle pyydettiin lupaa sekä haettiin kansallista ja yhteisön tukea, virallisia kirjanpitoa on kieltäydytty legalisoimasta, mikä ilmenee Vigon alueen nro 2 alioikeuden 3.5.1988 antamista todistuksista. Tilivuoden 1988 kirjanpitoa on legalisoitu säädettyinä ajankohtana ja tilivuoden 1989 kirjanpitoa on legalisoitu säädetyn määräajan päättymisen jälkeen” (s. 21).

- 114 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että kantajille ilmoitettiin ajoissa komission suunnittelema tarkastuksesta paikan päällä. Komissio oli 12.10.1989 osoittanut kullekin kantajalle kirjeen, jossa ilmoitettiin tarkastuksen tekemisestä 8.11.1989 (vastaajan neljän vastauksen liite 3). Kantajien antamien vastausten vuoksi tämä tarkastus voitiin järjestää vasta maaliskuussa 1990, jolloin kyseiset alukset olivat kantajayhtiöiden kotipaikan Vigon satamassa. Tämän lisäksi on huomattava, että 12.10.1989 päivätyissä kirjeissään komissio täsmensi ne asiakirjat, jotka oli järjestettävä saataville ilmoitettua tarkastusta varten, joten tältä osin kantajat saattoivat ryhtyä tarpeellisiin toimiin virallisen kirjanpitonsa kuntoon saattamiseksi.
- 115 Näiden seikkojen vuoksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, ettei voida hyväksyä sitä, että kantajat yrittävät vedota kansallisen lainsäädännön tulkinnaan perustellakseen menettelyä, joka ei vastaa edes huolellisuuden vähimmäisvaatimusta, jota komissiolla on oikeus vaatia yhteisön tuen saajalta. Tästä johtuu, että menettelyllään kantajat ovat estäneet komissiota toteuttamasta asetuksen N:o 4028/86 46 artiklan 2 kohdan mukaista oikeuttaan suorittaa tarkastuksia paikan päällä.
- 116 Edellä 78—115 kohdassa esitetyistä seikoista ilmenee, että kantajat ovat rikkoneet selvästi ja täysin tietoisesti voimassa olevaa oikeutta, mihin on sisältynyt erityisesti se, että ne ovat useaan otteeseen antaneet totuudenvastaisia ilmoituksia, kuten riitautetuissa päätöksissä oikein on korostettu.
- 117 Täydentävästi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että yhteisön oikeuden järjestelmässä taloudellista tukea koskevia hakemuksia käsitellään kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa tutkitaan yhteisön tuen myöntämistä koskeva hakemus, ja toinen vaihe on myönnetyn tuen maksatushakemuksen yhteydessä. Voidakseen varmistaa tämän tukijärjestelmän toimivuuden komissio on järjestänyt valvonnan näiden kahden vaiheen perusteella, vaikkei se noudatakaan sitä järjestelmällisesti käsiteltävien hankkeiden suuren määrän vuoksi. Tämän vuoksi järjestelmässä edellytetään sitä, että tuensaajan esittämät seikat pitävät

paikkansa ja että ne ovat tarkistettavissa näissä kahdessa vaiheessa. Kuten komissio on perustellusti todennut (ks. erityisesti vastaajan vastaus asiassa T-231/94, s. 9 ja 10), sen ei voida siis odottaa tarkistavan sellaisten väitettyjen maksujen todenmukaisuutta, joita ei ole olemassa ja joita ei voida tarkistaa tuen maksatushakemuksen yhteydessä ja jollaisista on kysymys kantajien vekselein maksetuksi väitettyjen maksujen osalta. On lisättävä, ettei myöskään ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen ole tarkistettava väitettyjä maksuja, jotka on suoritettu tuen maksatushakemuksen tekemisen jälkeen.

118 On myös huomattava, että kantajien toimittamiin tietoihin tuen maksatushakemuksen tekemisen jälkeen tosiasiallisesti suoritetuista maksuista ei voida kohdistaa yhteisön oikeudessa säädettyä tarkastusta, varsinkaan kun yhteisön tuen saajat eivät ole osoittaneet alkeellisintakaan huolellisuutta komission paikan päällä tekeissä tarkastuksissa (ks. edellä 113—115 kohta).

119 Tämän perusteella ja ottaen huomioon sen oikeuskäytännön, johon edellä 76 kohdassa on vedottu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kantajat eivät voi vedota siihen, että niiden perusteltua luottamusta olisi rikottu. Toisaalta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että vaikka oikeusvarmuuden periaatetta voidaan mahdollisesti rikkoa yrityksen etuihin vaikuttavaan toimenpiteeseen ryhtymisellä vasta pitkän ajan kuluttua, jos aikaa on kulunut merkittävästi ilman, että komissio on ryhtynyt mihinkään toimiin yritykseen nähden, pitkään viiveeseen perustuvan arviointiperusteiden merkitys on arvioitava yksityiskohdittain kussakin käsiteltävänä olevassa tapauksessa erikseen. Siten, koska kantajat ovat ilmeisen tahallisesti menettelleet tavalla, joka rikkoo voimassa olevaa oikeutta, 16 tai 23 kuukaudenkaan viivettä, jona komissio ei ole ryhtynyt mihinkään toimeen ulospäin, ei voida pitää kohtuuttomana.

120 On myös huomattava, että kantajille myönnettyjen tai jo maksettujen tukien säilyttäminen, kun niiden myöntämiseen ja maksatukseen liittyy ilmeisiä sääntöjenvastaisuuksia, olisi omiaan rikkomaan periaatetta kaikkien niiden hakemusten

yhdenvertaisesta kohtelusta, jotka on saatettu komission käsiteltäväksi uusien kalastusalusten tukiohjelmien mukaisesti.

- 121 Kaikkien edellä esitettyjen seikkojen perusteella ensimmäinen kanneperuste on hylättävä.

Toinen toissijainen kanneperuste: olennaisten menettelymääräysten rikkominen

- 122 Ensinnäkin ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että suullisessa käsittelyssä kantajat luopuivat siitä kirjallisessa vaiheessa esitetystä kanneperusteen osasta, joka koski olennaisten menettelymääräysten rikkomista asetuksen N:o 4028/86 47 artiklassa säädetyn pysyvän kalatalouden rakennekomitean kuulemisen osalta.

— Asianosaisten väitteet

- 123 Kantajat jakavat tämän toisen kanneperusteen kahteen osaan. Ensiksikin kantajat vetoavat siihen, että komissio ei ilmoittanut kyseiselle jäsenvaltiolle poistamismenettelyn aloittamisesta, eikä siten antanut sille tilaisuutta ottaa kantaa asiaan, vaikka asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan ensimmäisessä luetelmakohdassa niin edellytetään. Tämä menettelymääräys on kantajien mukaan sitäkin tärkeämpi sen vuoksi, että asetuksen N:o 4028/86 45 artiklan 2 kohdassa säädetään, että taloudellisten sääntöjenvastaisuuksien tai laiminlyöntien seuraukset tulevat jäsenvaltion vastattaviksi, jos sääntöjenvastaisuudet on luettava jäsenvaltion viranomaisten tai toimielinten syyksi, ja kun tässä tapauksessa Espanjan viranomaisten näkemys tuen poistamisen osalta eroaa komission näkemyksestä. Kantajat lisäsivät vastauksissaan vielä, ettei yhdestäkään komission esittämästä asiakirjasta ilmene, että jäsenvaltion näkemyksen esittämistä koskevat menettelymääräykset olisivat täyttyneet.

- 124 Kantajat vetoavat lisäksi siihen, että riitautetut päätökset on tehty perustamissopimuksen 190 artiklan vastaisesti, koska niiden perustelut ovat puutteelliset, kun otetaan huomioon se pitkä viive, joka kului ennen päätöksentekoa, ja se, että perustelut neljässä päätöksessä ovat täysin samat, vaikka ainoa näitä juttuja yhdistävä tekijä on yhteinen osakkeenomistaja ja vaikka komission mukaan seikat, joihin tuen poistaminen perustuu, ovat kussakin tapauksessa erilaiset; myös Espanjan toimivaltaiset viranomaiset ovat kunkin jutun osalta päätyneet erilaiseen lopputulokseen.
- 125 Perustelut ovat kantajien mukaan lisäksi epämääräiset ja epätasälliset. Kantajia moititaan niistä eroista, jotka on havaittu eri hankkeiden osalta ilmoitettujen määrien ja tosiasiallisesti maksettujen määrien välillä, mutta näiden erojen suuruutta ei kuitenkaan ilmoiteta. Komission muka havaitsemia sääntöjenvastaisuuksia ei täsmennetä, joten oli mahdotonta tietää, oliko laivanrakennuspalkkioita pidettävä osana maksettua hintaa ja oliko komissio ottanut huomioon vekselein suoritettut maksut. Tältä osin kantajat huomauttavat, että vaikka komission ei tarvitsekaan esittää kaikkia niitä tosi- ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat johtaneet sen päätöksentekoon, perusteluissa on kuitenkin ainakin esitettävä välttämättömät seikat. Kantajat lisäävät vielä, että riitautetuissa päätöksissä komissio käyttää aluksi ilmaisua ”sääntöjenvastaisuudet” ja myöhemmin ilmaisua ”tahalliset ja olennaiset totuudenvastaisuudet” selvittämättä kuitenkaan tämän muutoksen syitä.
- 126 Kantajien mukaan perusteluissa on myös yksi epätarkka tosiasia ja yksi muita seikkoja koskeva perusteeton arviointi. Riitautetuissa päätöksissä todetaan kantajien maaliskuun 1990 tarkastusten yhteydessä paikan päällä asennoituneen jarruttavasti, kun niiden kirjanpitokirjoja ei ollut olemassa, vaikka niitä ei Espanjan kirjanpitolainsäädännön mukaisesti tarvinnutkaan olla olemassa ja vaikka tarkastajat eivät ole edes maininneet tätä kertomuksessaan; toisaalta päätöksissä esitetään syytöksiä tahallisista ja olennaisista totuudenvastaisuuksista ilman, että tästä esitettäisiin vähäisintäkään todistetta.

- 127 Riitautettujen päätösten perustelut ovat kantajien mukaan myös sen vuoksi puutteelliset, että niissä ei ilmoiteta niiden antamisen oikeudellista perustaa, vaikka niissä viitataan ”tuen myöntämisedellytysten vakavaan rikkomiseen”.
- 128 Komission vastauksen mukaan Espanjan viranomaisille ilmoitettiin tukien poistamisen menettelystä ja myös siitä, että tarvittaessa aikomuksena on määrätä tuet palautettaviksi; yhteydenottojen perusteella nämä viranomaiset esittivät joulukuussa 1992 ja maaliskuussa 1993 huomautuksensa komissiolle. Siten komissio katsoo täyttäneensä velvollisuutensa tiedon antamisesta jäsenvaltiolle; jäsenvaltio on myös ottanut kantaa asiaan. Jäsenvaltion näkemyksen eroaminen komission mielipiteestä ei ole merkityksellistä; se ei voi estää komissiota vaatimasta yhteisön oikeuden noudattamista eikä estää komissiota tekemästä omaa arviotaan tapauksesta, vaikka komissio päätyisi jäsenvaltion kannasta poikkeavaan lopputulokseen. Vastaajan vastauksessaan komissio vetosi siihen, että koska kansallinen toimivaltainen toimielin, kuten Espanjan kalastusasioiden osasto, on myös vastuussa tositteiden toimitamisesta, asetuksen N:o 1116/88 7 artiklassa tarkoitettu ilmoittaminen ja kuuleminen voi tapahtua samanaikaisesti.
- 129 Komissio katsoo, että riitautetuissa päätöksissä on riittävät perustelut. Komissio arvioi, että kantajat sekoittavat keskenään menettelyseikkoja koskevat toteamukset, jotka liittyvät perusteluihin, ja itse asiaa koskevat toteamukset, jotka liittyvät eräiden tosiseikkojen väitettyyn epätarkkuuteen. Komissio muistuttaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan (asia 185/83, Rijksuniversiteit Groningen, tuomio 25.10.1984, Kok. 1984, s. 3623; asia 3/84, Patrinos v. TSK, tuomio 15.5.1985, Kok. 1985, s. 1421; yhdistetyt asiat 172/83 ja 226/83, Hoogovens Groep v. komissio, tuomio 19.9.1985, Kok. 1985, s. 2831, ja asia 203/85, Nicolet Instrument, tuomio 26.6.1986, Kok. 1986, s. 2049) perusteluvelvollisuuden laajuutta arvioidaan päätöksen asiayhteyden mukaan ja tämän vuoksi kantajille jo esitettyjä seikkoja ei tarvitse päätöksessä toistaa. Komissio vetoaa myös siihen, että havaittujen poikkeamien suuruus ilmoitettujen ja tosiasiallisesti maksettujen määrien välillä on täsmällisesti ilmoitettu tarkastuskertomuksessa, johon riitautetuissa päätöksissä nimenomaisesti viitataan. Komissio korostaa tältä osin, että sääntöjen vastaisuuksia koskevien numerotietojen ottaminen päätöstekstiin tai kantajille toimitettuun tarkastuskertomuksen viittaaminen on ainoastaan yksi teknisistä

vaihtoehtoista, jolla ei ole mitään tekemistä niiden kahden perustelua koskevan vaatimuksen täyttämisen kanssa, eli sen, että perustelujen ansiosta se, jolle päätös on osoitettu, saa tietää, miksi päätös on tehty, ja ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien voi valvoa päätöksen laillisuutta.

- 130 Komissio katsoo vielä, että väite viittauksen puuttumisesta asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohtaan sekoittuu kolmanteen kanneperusteeseen. Sen vuoksi komissio viittaa siltä osin osalta esittämäänsä.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 131 Toisen kanneperusteiden ensimmäisestä osasta on tutkittava, vastaavatko ne toimenpiteet, joihin komissio marraskuussa 1992 ryhtyi Espanjan viranomaisten osalta, ja ne huomautukset, jotka nämä viranomaiset joulukuussa 1992 ja maaliskuussa 1993 toimittivat (ks. edellä 31 kohta), asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan vaatimuksia.

- 132 Tämän säännöksen ensimmäisen luetelmakohtaan mukaisesti komissiolla oli velvollisuus ilmoittaa Espanjalle aikomuksestaan aloittaa tukien poistamismenettely ja antaa tälle mahdollisuus ottaa kantaa tähän asiaan. Toisen luetelmakohtaan mukaisesti komission oli kuultava tositteiden toimittamisesta vastaavaa Espanjan toimivaltaista toimielintä.

- 133 Asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan ensimmäisessä luetelmakohtadessa tai muussakaan asetuksen säännöksessä ei täsmennetä sitä kyseisen jäsenvaltion toimivaltaista toimielintä, jolle ilmoitus on annettava. Asetuksen 7 artiklan sanamuodosta ilmenee kuitenkin, että ensimmäinen ja toinen luetelmakohta ovat kaksi eri vaihetta. Asetuksen N:o 1116/88 neljännen ja viidennen perustelukappaleen mukaan näiden

kahden toimen tarkoitus on myös erilainen. Tieto annetaan kyseiselle jäsenvaltiolle sen vuoksi, että saadaan tieto sen näkemyksestä ja huolehditaan komission tai jäsenvaltion aloitteesta mahdollisesti tehtävien tuensaaaja koskevien tarkastusten tehokkuudesta, kun taas kansallisen toimivaltaisen toimielimen kuulemisen tarkoitus on sen avulla tarkistaa muodollisuuksien oikea noudattaminen ja antaa mahdollisuus pyytää sitä toimittamaan uusia tositteita.

- 134 Lisäksi yhdestäkään säännöksestä ei voi päätellä, että asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan ensimmäisessä ja toisessa luetelmakohtadassa tarkoitettu valtion toimielin ei voisi olla sama toimielin taikka että kansallinen toimivaltainen toimielin toimittamaan tositteita ei voisi myös samalla olla se kansallinen viranomainen, joka huolehtii kyseisen jäsenvaltion kannan ilmoittamisesta komissiolle. Asetuksen N:o 1116/88 7 artiklassa ei siten säädetä siitä, että toimivallan on jäsenvaltiossa ehdottomasti oltava jaettu eri viranomaisille.
- 135 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että näissä neljässä asiassa komissio on marraskuussa 1992 kysynyt Espanjan maatalous-, kalastus- ja elintarvikealan ministeriön merikalastusasioiden osastolta yhteisön tuen mahdollisesta poistamisesta. Merikalastusasioiden osaston kalastuksen rakenneasioiden pääjohtaja lähetti 16.12.1992 komissiolle kirjeen tästä asiasta. Kyseinen pääjohtaja lähetti komissiolle 9.3.1993 uudet huomautukset. Lisäksi komissio lähetti Espanjan kyseiselle hallintoviranomaiselle kopion kantajille 8.6.1993 osoitetuista kirjeistä.
- 136 Toisaalta asiakirjoista ilmenee, että komission yhteydenpito Espanjaan on aina tapahtunut kalastuksen rakenneasioiden pääjohtajan välityksellä. On siten järkevää, että komissio antaa ilmoitukset Espanjalle juuri hänen kauttaan ja toteuttaa kuulemisen myös hänen avullaan hänen ollessa se viranomainen, joka vastaa tositteiden toimittamisesta, varsinkin kun hän on ainoa kansallinen viranomainen, joka on käsitellyt asiaa.

- 137 Joka tapauksessa on huomattava, että kantajat eivät ole täsmentäneet niitä jäsenvaltioiden viranomaisia, joille kantajien mielestä komission olisi asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan mukaan pitänyt antaa siinä säädetty ilmoitus. Kantajat eivät ole myöskään vedonneet siihen, että kalastuksen rakenneasioiden pääjohtajalla ei olisi ollut oikeutta toimia Espanjan puolesta näissä neljässä asiassa.
- 138 Tämän johdosta ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että koska jäsenvaltiolle on annettu ilmoitus ja koska se on voinut ottaa kantaa ja koska tositteiden toimittamisesta vastaava toimivaltaista kansallista viranomaista on kuultu, asetuksen N:o 1116/88 7 artiklan ensimmäisen ja toisen luetelmakohdan vaatimukset on täytetty, vaikka viranomaisena kyseinen kansallinen hallintoviranomainen on molemmissa tilanteissa ollut sama. Sen vuoksi toisen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.
- 139 Toisen kanneperusteen toisesta osasta, joka koskee perustamissopimuksen 190 artiklan rikkomista, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että sen tutkiminen, onko asetus N:o 4028/86 riittämätön oikeudellinen perusta riitautetuille päätöksille, kuten on väitetty, on lykättävä kolmannen, tätä kysymystä nimenomaisesti käsittelevän kanneperusteen arvioinnin yhteyteen.
- 140 Kantajien esittämistä muista väitteistä on huomattava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 190 artiklassa määrätyissä perusteluissa on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmaistava yhteisön toimielimen riidanalaisen toimenpiteen perustelut siten, että henkilöille, joita toimenpide koskee, selviää sen syyt, jotta he voivat puolustaa oikeuksiansa, ja että yhteisöjen tuomioistuin voi valvoa toimenpiteen laillisuutta; toisaalta perusteluvollisuuden laajuus määräytyy myös asiayhteyden mukaan (ks. asia C-350/88, Delacre ym. v. komissio, tuomio 14.2.1990, Kok. 1990, s. I-395, 15 kohta, ja asia 92/77, An Bord Baine, tuomio 23.2.1978, Kok. 1978, s. 497, 36 ja 37 kohta).

- 141 Siten tässä tapauksessa kantajien väitteitä riitautettujen päätösten perusteluista on tutkittava siltä kannalta, käyvätkö niiden perusteluista selvästi ja yksiselitteisesti ilmi komission perustelut.
- 142 Tältä osin on muistettava, että riitautetuissa päätöksissä esitetään kolme pääsyytä, joihin komission mukaan perustuvat yhteisön taloudellisten tukien poistaminen ja vaatimukset niiden palauttamisesta, kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä 77 kohdassa todennut. Lisäksi riitautetuissa päätöksissä viitataan nimenomaisesti tarkastuskertomukseen, jonka todetaan tulleen toimitetuksi sekä kantajille että Espanjan merikalastusasioiden osastolle.
- 143 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo siten, että riitautetuista päätöksistä käyvät selvästi ja yksiselitteisesti ilmi ne komission perustelut, jotka ovat johtaneet neljään päätökseen yhteisön taloudellisen tuen poistamisesta.
- 144 Näitä perusteluja ei voida pitää riittämättöminä sen vuoksi, että niihin ei ole otettu numerotietoja niistä sääntöjenvastaisuuksista, joista kantajia moititaan. Nimenomaista viittausta tarkastuskertomukseen, joka kantajilla on käytettävissään, on pidettävä tältä osin riittävänä. Lisäksi on täsmennettävä, että viittauksen puuttuminen siitä, miten kansallista laivanrakennuspalkkiota tai miten vekseleitä on käsitelty, ei aiheuta sitä, että komission perusteluita olisi pidettävä peiteltyinä.
- 145 Perusteluiden muodollinen samanlaisuus kaikissa neljässä tapauksessa ei vaikuta perusteluiden riittävyteen, koska perusteluissa yhtäältä viitataan täsmällisiin ja

erityisiin tietoihin kunkin kantajan osalta ja koska toisaalta kantajien toimintaa kussakin asiassa voidaan pitää samankaltaisena, jopa täysin samanlaisena.

146 Siltä osin kuin on kysymys väitteestä, jonka mukaan viittaus riitautettujen päätösten oikeudelliseen perustaan puuttuu, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että ennen kuin niissä täsmennetään juuri asetuksen N:o 4028/86 46 artiklan 2 kohtaa ja tuen myöntämisedellytyksiä rikotaan, niissä nimenomaisesti viitataan asiaan sovellettaviin asetuksiin (asetukset N:o 4028/86 ja N:o 1116/88). Vaikka riitautetuissa päätöksissä ei nimenomaisesti mainita asetuksen N:o 4028/86 44 artiklaa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että kun otetaan olosuhteet huomioon, viittaus yhteisön oikeuteen ja erityisesti asetukseen N:o 4028/86 on tältä osin riittävä.

147 Tätä säännöstä koskevan maininnan puuttuminen ei siten aiheuta sitä, että komission perusteluita olisi pidettävä peiteltyinä taikka epäselvinä ja moniselitteisinä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa myös, että perustelu, joka koskee kantajien jarruttavaa asennetta paikan päällä tehdyissä tarkastuksissa, ei myöskään perustu minkäänlaiseen virhearvioon, kuten edellä 113—115 kohdassa on todettu. Kaikkien näiden perusteluiden johdosta toisen kanneperusteen toinen osa on hylättävä.

148 Tämän lisäksi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa, että toisin kuin kantajat väittävät, tarkastuskertomuksessa on riittävästi näyttöä sen osoittamiseen, että kantajien antamat asiakirjat yhteisön tuen myöntämisen ja maksatuksen osalta sisältävät sellaisia sääntöjenvastaisuuksia, joita voidaan pitää tahallisina ja olennaisina totuudenvastaisuuksina (ks. edellä 77—114 kohta). Sitä vastoin on huomattava, että kantajat eivät ole pystyneet antamaan asiakirjoihin perustuvaa vakuuttavaa selvitystä niistä eroista, jotka tarkastuskertomuksessa on todettu ilmoitettujen ja tosiasiallisesti maksettujen määrien välillä.

Kolmas ja neljäs, toissijainen ja täydentävä kanneperuste: asetuksen N:o 4028/86 ja suhteellisuusperiaatteen rikkominen

— Asianosaisten väitteet

- 149 Kolmas kanneperuste koskee osittain sitä toisen kanneperusteen toisessa osassa esitettyä väitettä, joka koskee riitautettujen päätösten perustelemista koskeneen velvollisuuden rikkomista; kolmas kanneperuste koskee osittain myös neljättä kanneperustetta. On siten syytä tutkia yhdessä kumoamiskanteiden tueksi esitettyjä kolmatta ja neljättä kanneperustetta.
- 150 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, että se ei ole perustanut päätöksiään yhteenkään asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista tilanteista, joihin kantajien mukaan ainoastaan voidaan perustaa yhteisön taloudellisen tuen poistamista koskeva päätös. Asetuksen N:o 4028/86 46 artiklan rikkomisen, johon riitautetuissa päätöksissä vedotaan, seuraamuksena ei voisi olla poistamispäätös; myöntämis- ja maksatuspäätösten perustan puuttuminen voisi johtaa ainoastaan näiden päätösten kumoamiseen. Vastauksessaan kantajat lisäsivät vielä, että tukien poistaminen on sellainen epäsuora hallinnollinen seuraamus, josta yhteisön oikeudessa ei ole säädetty, joten komissio on ylittänyt ne valtuudet, jotka sille on asetuksessa N:o 4028/86 myönnetty.
- 151 Kantajat väittävät toisaalta, että vaikka riitautettujen päätösten olisikin katsottava perustuvan asetuksen N:o 4028/86 44 artiklaan, väitetyt sääntöjenvastaisuudet eivät tämän säännöksen perusteella mahdollista myönnettyjen tukien poistamista kokonaisuudessaan, ilman että rikottaisiin suhteellisuusperiaatetta. Kantajien mukaan tukien poistaminen on ankarin seuraamus, josta asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa säädetään; sen käyttö on varattava tässä säännöksessä viimeksi mainitua tilannetta varten, kun alusta ei ole rakennettu. Kantajien mukaan kyseiset neljä alusta on rakennettu hankekohtaisten eritelmien mukaisesti, ja ne ovat tänä päivänäkin edelleen käytössä. Komission reaktio on sen vuoksi suhteeton, ja sen

voidaan katsoa olevan jopa ristiriidassa syrjintäkiellon periaatteen kanssa, jos voidaan osoittaa, ettei komissio ole soveltanut samanlaisia toimenpiteitä muihin hankkeisiin, jotka mainitaan Euroopan yhteisöjen tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa nro 3/93, joka koskee asetuksen N:o 4028/86 soveltamista ja jossa mainitaan sellaisia rikkomisia ja sääntöjenvastaisuuksia, jotka ovat paljon selvempiä kuin ne, joihin kantajien väitetään syyllistyneen.

152 Kantajat vetoavat myös yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytäntöön (asia 181/84, Man (Sugar), tuomio 24.9.1985, Kok. 1985, s. 2889, ja asia 21/85, Maas, tuomio 27.11.1986, Kok. 1986, s. 3537), jossa sovellettavissa seuraamuksissa tehdään ero sen mukaan, koskevatko seuraamukset pää- vai sivuvelvollisuuden laiminlyöntiä. Tässä asiassa päävelvollisuus koskee kantajien mukaan aluksen rakentamista, ja ainoastaan sen laiminlyönti voisi johtaa myönnetyn tuen poistamista koskevan eli ankarimman seuraamuksen soveltamiseen. Suhteellisuusperiaatetta rikkoo niiden mukaan se, että tätä seuraamusta on sovellettu väitettyjen hallinnollisten sääntöjenvastaisuuksien vuoksi, jotka koskevat ainoastaan sivuvelvollisuuden rikkomista.

153 Komissio vastaa, että riitautetut päätökset perustuvat selvästi asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan toiseen luetelmakohtaan. Lisäksi komissio viittaa maksetun etuuden palauttamista koskevaan yleisperiaatteeseen, jota sovelletaan silloin, kun hankkeen osalta alun perin ja maksatushakemuksessa ilmoitettu määrä ylittää tosiasiallisesti maksetun määrän, mistä tässä tapauksessa on kysymys. Komission mukaan kantajien esittämän väitteen hyväksyminen estäisi komissiota permästä takaisin myönnettyä tukea, joka perustuu petollisesti tehtyihin väriin ilmoituksiin, siinä tapauksessa että tästä tilanteesta ei nimenomaisesti säädetä asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa.

154 Komissio vetoaa myös siihen, että kantajat ovat tahallisesti väärinäneet investointimääriä hakemiensa tukien osalta esittäen totuudenvastaisia asiakirjoja saadakseen tukea yli oikean määrän ja ennen aikaisesti. Jos tällaisen toiminnan osalta tukia vain alennettaisiin todettujen virheellisyyksien suhteessa, se olisi petollisiin menettelyihin kehottamista. Ottaen huomioon sen, että kaikkia hakemuksia on mahdotonta tarkistaa, ilmoitusten oikeellisuus on olennainen osa yhteisön taloudellisia tukia

koskevaa järjestelmää. Tukien täysimääräinen poistaminen on sen vuoksi ainoa tarkoituksenmukainen seuraamus ja välttämätön tavoitellun päämäärän kannalta eli sen kannalta, että ainoastaan oikein perustellut tuet myönnetään ja maksetaan. Tämän lisäksi komissio korostaa, että sillä on velvollisuus huolehtia siitä, että sille osoitetut tukihakemukset käsitellään yhdenvertaisesti, koska näiden hakemusten yhteisumma ylittää suuresti myönnettävissä olevat varat.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

155 Aluksi on tutkittava asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan soveltamisalaa. Tältä osin on syytä huomata, että tässä säännöksessä säädetään muun muassa, että komissio voi päättää yhteisön tuen poistamisesta ”jos tiettyjä asetettuja edellytyksiä ei ole täytetty”. Tässä säännöksessä ei rajoiteta huomioon otettavien edellytysten sisältöä, koska säännöksessä ei täsmennetä siinä tarkoitettuja edellytyksiä. Tämän säännöksen alkuosassa on lisäksi nimenomainen viittaus ”kutakin hanketta varten asetettuihin taloudellisiin edellytyksiin”. Kaikki edellytykset siihen katsomatta, ovatko ne teknisiä, taloudellisia vai aikaa koskevia, sisältyvät siten tähän ilmaisuun.

156 On huomattava, että komissio on tehnyt riitautetut päätökset nimenomaan siksi, että se moitti kantajia siitä, että nämä eivät olleet noudattaneet tukien myöntämisen ja maksatusedellytyksiä eli toisin sanoen taloudellisia edellytyksiä. Tästä seuraa siten se, että riitautetut komission päätökset perustuvat aivan oikein asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohtaan.

157 On myös huomattava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei voi hyväksyä kantajien väitettä siitä, että myöntämis- ja maksatuspäätökset voitaisiin ainoastaan kumota, koska komissio katsoo kantajien rikkoneen tuen myöntämis- ja maksatusedellytyksiä. On todettava, että asetuksessa N:o 4028/86 ei ole yhtäkään

erityissäännöstä, jossa määrättäisiin yhteisön tuen myöntämisen ja maksatuspäätösten kumoamisesta silloin, jos osoittautuu, että päätökset perustuvat paikkansa pitämättömiin tietoihin.

158 Tästä seuraa, että kantajien ehdottama ratkaisu kumoamisesta ei voi olla vastaus kantajien esittämään vastaväitteeseen siitä, että riitautetuilla päätöksillä ei ole oikeudellista perustaa ja ettei niitä sen vuoksi olisi voinut tehdä. On myös huomattava, että jos komissio ei olisi voinut poistaa myönnettyjä tukia paikkansa pitämättömien tietojen vuoksi, niin tuensaajien sääntöjenvastaiselle toiminnalle ei voisi koskaan määrätä seuraamuksia, koska tätä tilannetta varten ei ole olemassa erityistä kumoamismenettelyä. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin huomauttaa, että yhteisön taloudellisen tuen saajan kannalta lopputulos on joka tapauksessa sama siitä riippumatta, poistetaanko tuki vai kumotaanko tuen myöntämispäätös.

159 Ei voida myöskään vedota siihen, että asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohta koskisi tuen poistamista yksinomaan silloin, kun hanke jää toteuttamatta. Tässä säännöksessä ei näet säädetä ainoastaan, että seuraamusta yhteisön tuen keskeyttämisestä, alentamisesta tai poistamisesta sovelletaan yksinomaan tietyissä, tässä säännöksessä tarkoitetuissa tilanteissa. Ei siten ole syytä eriyttää sovellettavan seuraamuksen ankaruutta säännöksessä tarkoitettujen tilanteiden mukaan, koska säännöksessä ei sellaisesta säädetä.

160 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on toiseksi otettava kantaa suhteellisuusperiaatteen väitettyyn rikkomiseen. Komission myöntämien taloudellisten tukien laatu huomioon ottaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo vastoin kantajien väittämää, että velvollisuus noudattaa myöntämispäätöksestä ilmenviä investoinnin taloudellisia edellytyksiä on, samalla lailla kuin velvollisuus todella toteuttaa investointi, tuensaajan keskeinen sitoumus ja siten yhteisön tuen myöntämisedellytys.

161 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa myös, että yhteisön oikeuden mukainen tukijärjestelmä perustuu erityisesti siihen, että tuensaaja noudattaa niitä velvollisuuksia, joiden noudattamiseen sen oikeus saada tukea perustuu. Jos tuensaaja ei täytä kaikkia näitä velvollisuuksia, asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdassa annetaan komissiolle valtuus harkita uudestaan niiden velvollisuuksiensa laajuutta, jotka sille kuuluvat myöntämispäätöksen perusteella. Riitauteissa päätöksissä komissio ilmoitti, että ”koska tuensaajan ilmoitukset ovat olennaisilta osiltaan tahallisesti petollisia ja koska yhteisön taloudellisen tuen myöntäminen ja maksatus perustui näihin ilmoituksiin, myöntämis- ja maksatuspäätökseltä häviää perusta; (edellä 77 kohdassa) kuvailluilla sääntöjenvastaisuuksilla totuudenvastaisten ilmoitusten tekemisessä ja kirjanpitoasiakirjojen esittämisessä rikotaan vakavalla tavalla myös niitä taloudellisen tuen myöntämistä ja maksun saamista koskevia edellytyksiä, joista säädetään yhteisön oikeudessa, erityisesti edellä mainitussa asetuksessa N:o 4028/86 sekä siirtymätoimenpiteistä ja neuvoston asetuksen N:o 4028/86 yksityiskohtaisista soveltamissäännöistä siltä osin kuin on kyse kalastuslaivaston rakenneuudistamiseen ja uudistamiseen sekä vesiviljelyalan ja rannikkoseudun kehittämiseen liittyvistä toiminnoista annetussa asetuksessa N:o 970/87 ja, erityisesti sen 1 artiklassa ja liitteissä, investointikustannusten osalta, sekä kalastussektorin ja vesiviljelyalan rakenteiden parantamista ja mukauttamista sekä rannikkoseudun kehittämistä koskevien tukipäätösten yksityiskohtaisista täytäntöönpanosäännöistä annetussa asetuksessa N:o 1116/88 ja, erityisesti sen 3, 4 ja 5 artiklassa sekä liitteissä maksatushakemusten ja niiden perusteiden osalta sekä myöntämispäätöksessä”. Komissio katsoo siten, että ”näissä olosuhteissa yhteisön taloudellisen tuen täysimääräinen poistaminen on toimenpide, joka on oikeassa suhteessa rikkomisten vakavuuteen nähden”.

162 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimien toteaa, että käsiteltävien kanteiden ensimmäisen kanneperusteiden tutkinnasta ilmenee, että ilmoitettu investoinnin määrä maksatushakemusta tehtäessä ei vastaa tuolloin tosiasiallisesti maksettuna ollutta määrää (ks. edellä 78—96 kohta) ja että ilmoitettu investoinnin määrä maksatushakemusta tehtäessä ei myöskään vastaa tosiasiallisesti maksettuna olleita kustannuksia silloin, kun tilien tarkastus tehtiin (ks. edellä 97—111 kohta) sekä että kantajat ovat laiminlyöneet alkeellisimmankin huolellisuuden noudattamisen maaliskuussa 1990 paikan päällä tehdyssä tarkastuksessa (ks. edellä 113—115 kohta).

163 Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näissä tapauksissa kantajat ovat laiminlyöneet velvollisuuksiaan niin vakavalla tavalla, että komissio on kohtuullisin perustein voinut katsoa muissa asetuksen N:o 4028/86 44 artiklan 1 kohdan mukaisissa seuraamuksissa kuin tuen poistamisessa olevan sen vaaran, että mahdollisia tuensaaajia suorastaan kehoitettaisiin petollisiin menettelyihin, koska heillä olisi houkutus keinotekoisesti suurentaa tukihakemuksessa esittämänsä investoinnin määrää, jotta yhteisön taloudellista tukea myönnettäisiin enemmän, jos ainoa mahdollinen seuraamus olisi se, että tukea alennettaisiin tukihakemuksessa esitetyn investoinnin liian suureksi ilmoitetun määrään osaa vastaavasti. Tämän vuoksi väitettä suhteellisuusperiaatteen rikkomuksesta ei ole näytetty toteen.

164 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin ei myöskään voi hyväksyä kantajien väitettä siitä, että komissio on rikkonut syrjintäkiellon periaatetta. On aluksi huomattava, että kahden ensimmäisen kanneperusteen tutkinnassa on voitu osoittaa, että kantajat ovat rikkoneet yhteisön oikeutta vakavasti, joten ne eivät voi vedota syrjintäkiellon periaatteen rikkomiseen väittäen tehneensä ainoastaan vähäisiä sääntöjenvastaisuuksia. On myös syytä muistaa, että tämän periaatteen rikkominen edellyttää sitä, että toisiinsa verrattavissa olevia tilanteita on ilman objektiivisia perusteita käsitelty eri tavalla. Näissä asioissa on kuitenkin todettava, että kantajat eivät ole esittäneet, miten niiden tilanne olisi verrattavissa niiden mainitsemissa tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessa tarkoitettujen yhteisön taloudellisen tuen saajien tilanteeseen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ole myöskään tehdä sen käsiteltäväksi saatettuja tapauksia vastaavaa tutkintaa määrittääkseen, ovatko epätasaisesti esitetyt moitteet kantajien mainitsemissa tapauksissa verrattavissa niihin sääntöjenvastaisuuksiin, joita kantajat ovat tehneet ja ovatko nämä moitteet perusteltuja.

165 Näillä kaikilla perusteilla kolmas ja neljäs kanneperuste on hylättävä.

Viides, toissijainen ja täydentävä kanneperuste: harkintavallan väärinkäyttö

— Asianosaisten väitteet

- 166 Kantajien mukaan komissio on syylistynyt harkintavallan väärinkäyttöön yrittäessään riitautettujen päätösten avulla panna täytäntöön tilintarkastustuomioistuimen kertomuksessaan nro 3/93 esittämää suositusta, joka koski yhteisön taloudellisella tuella rakennettujen alusten nopean myynnin estämistä siitä riippumatta, myydäänkö ne yhteisön sisällä vai sen ulkopuolelle. Kantajat vetoavat siihen, että seuraamuksen määrääminen yhteisön sisällä tapahtuvan myynnin vuoksi, joka on sovellettavan lainsäädännön kannalta täysin lainmukaista, voidaan toteuttaa ainoastaan sellaisin lainsäädännöllisin toimenpitein, joilla muutetaan voimassa olevaa järjestelmää.
- 167 Komissio katsoo, että kantajat eivät esitä yhtäkään sellaista perustelua, joka tältä osin tukisi niiden väitteitä.

— Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 168 On muistettava, että harkintavallan väärinkäytöllä on yhteisön oikeudessa täsmällinen merkitys ja että sillä tarkoitetaan sitä tilannetta, jossa hallinnollinen viranomaisen käyttää valtuuksiaan muuhun tarkoitukseen kuin siihen, jota varten ne on sille annettu. Tältä osin vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan päätös voidaan kumota harkintavallan väärinkäytön perusteella vain silloin, kun objektiivisten, asiaan vaikuttavien ja yhtäpitävien seikkojen perusteella on selvää, että päätös on tehty yksinomaan tai ainakin olennaisilta osin muussa kuin esitetystä tarkoituksesta (ks. asia T-146/89, *Williams v. tilintarkastustuomioistuin*, tuomio 26.11.1991, Kok. 1991, s. II-1293, 87 ja 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 169 Käsiteltävissä asioissa kantajien viidennen kanneperusteen tueksi esittämät seikat eivät osoita, että komissio olisi tavoitellut muuta päämäärää kuin seuraamusten määräämistä niistä sääntöjenvastaisuuksista, jotka se on havainnut yhteisön kalastusalueiden rakentamista koskevan tukijärjestelmän käytössä. Siitä, että kaikki kantajat ovat myyneet aluksensa, ja siitä, että tilintarkastustuomioistuimien ehdottaa vuosittaisessa kertomuksessaan kyseisen säännösten uudistamista tällaisen myynnin estämiseksi, ei voida päätellä komission käyttäneen väärin sille mainitussa säännöksessä annettua harkintavaltaa seuraamusten määräämiseksi tämäntyyppisestä myynnistä.
- 170 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo sen vuoksi, että kantajat eivät ole osoittaneet sitä, että komission tosiasiallisesti tavoittelema päämäärä olisi ollut seuraamusten määrääminen sellaisten alusten myynnistä, jotka ovat saaneet yhteisön myöntämää tukea. Tästä syystä viides kanneperuste on hylättävä.
- 171 Siten kumoamiskanteet on kokonaisuudessaan hylättävä.

Vahingonkorvauskanne

Asianosaisten kanneperusteet ja väitteet

Tutkittavaksi ottaminen

- 172 Komissio on tehnyt oikeudenkäyntiväitteen siitä, että osaa kanteesta ei voitaisi ottaa tutkittavaksi, koska siinä vaaditaan sellaisen vahingon korvaamista, joka vastaa tarkasti 26.4.1989 tehdyllä päätöksellä C(89) 545/01 myönnetyn yhteisön taloudellisen tuen määrää. Komissio väittää IPC:n käyttävän väärin oikeudenkäyntimenettelyä sen nostaessa vahingonkorvauskanteen perustamissopimuksen 178 artiklan

ja 215 artiklan toisen kohden perusteella, vaikka tavoiteltu oikeusvaikutus on täysin sama kuin se, jonka IPC voisi saada perustamissopimuksen 175 artiklan kolmanteen kohtaan perustuvalla laiminlyöntikanteella.

- 173 Kantaja IPC kiistää sen, että kanteen tätä osaa ei voitaisi ottaa tutkittavaksi esittäen, että laiminlyönti- ja vahingonkorvauskanteen oikeusvaikutukset eivät ole täysin samat tässä asiassa ja että yhteisön taloudellisen tuen maksatus ei ole itsenäinen päätös, joka olisi riippumaton komission 26.4.1989 tekemästä taloudellisen tuen myöntämispäätöksestä. Kantaja IPC:n mukaan komission myöntämän taloudellisen tuen maksatus ei täytä sellaisia muodollisia edellytyksiä, että sen voitaisiin katsoa olevan päätös, koska se on ainoastaan pelkkä sellainen täytäntöönpanotoimi, jota vastaan laiminlyöntikannetta ei voi nostaa.

Pääasia

— Lainvastainen toiminta

- 174 Kantaja IPC vetoaa siihen, että komissio on toiminut lainvastaisella ja virheellisellä tavalla tämän kanteen nostamista edeltäneessä hallinnollisessa menettelyssä. Ensinnäkin kantaja IPC moittii komissiota siitä, että 31.3.1990 (tarkastus paikan päällä) ja 8.6.1993 (komission kirje) välisenä aikana sen menettely ei vastannut sovellettavaa yhteisön oikeutta, jonka mukaan komission olisi pitänyt maksaa yhteisön taloudellisen tuen määrä tai päättää keskeyttää sen maksu tai alentaa sitä taikka poistaa se. Kantaja IPC toteaa, että tänä aikana komissio ei maksanut yhteisön taloudellista tukea eikä se myöskään aloittanut yhtäkään asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa tarkoitetuista menettelyistä.

- 175 Kantaja IPC:n mukaan komission menettely on johtanut siihen, että asian käsittelyn aloittaminen on viivästynyt perusteettomasti (ks. yhdistetyt asiat 83/76, 4/77, 15/77 ja 40/77, HNL v. neuvosto ja komissio, tuomio 25.5.1978, Kok.1978, s. 1209, ja asia C-152/88, Sofrimport v. komissio, tuomio 26.6.1990, Kok.1990, s. I-2477) ja että useita niitä periaatteita, joihin se on vedonnut edellä tarkasteltavana olleessa kumoamiskanteessaan, on rikottu.
- 176 Kantaja IPC kiistää estäneensä komission toimintaa, kun komission asiamiehet maaliskuussa 1990 kävivät paikalla päällä; IPC vetoaa siihen, että mahdollinen jarrutus paikan päällä tapahtuneen tarkastuksen yhteydessä ei voi olla pääasiallinen syy siihen, että kolmen vuoden jälkeenkään komissio ei ollut vielä maksanut yhteisön taloudellista tukea taikka ilmoittanut kantaja IPC:lle asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa säädetyn menettelyn aloittamisesta.
- 177 Kantaja ei myöskään hyväksy komission selitystä siitä, että sen toiminta perustuisi päätökseen yhteisön taloudellisen tuen maksatuksen "väliaikaisesta jäädyttämisestä", koska tällaisella "väliaikaisella jäädyttämisellä" ei ole mitään oikeudellista perustaa. Kantaja IPC:n mukaan komission tätä kysymystä koskevan näkemyksen hyväksyminen johtaisi siihen, että asetuksen N:o 4028/86 44 artiklassa tarkoitettu keskeyttämismenettely jäisi kokonaan vaille tehokasta vaikutusta (*effet utile*).
- 178 Toiseksi kantaja IPC katsoo komission 12.10.1993 päivätyn kirjeen aloittamasta tuen poistamismenettelystä, että nojautuessaan tarkastuskertomuksen tuloksiin komissio on tehnyt ilmeisen arviointivirheen; tältä osin kantaja IPC toistaa edellä tarkastellun kumoamiskanteen yhteydessä esittämänsä perustelut.
- 179 Toisaalta kantaja IPC katsoo, että koska komissio eväsi siltä mahdollisuuden tutustua asiakirjoihin, komissio ei ole varannut sille sellaista tilaisuutta tulla kuulluksi, johon sillä on oikeus. Tältä osin kantaja IPC väittää, että se on voinut tutustua asiakirjoihin vasta tämän kanteen nostamisen jälkeen ja että sille esitettiin asiakirjat

ainoastaan osittain. Kantaja IPC:n mukaan tämä loukkaa hallintoalamaisen oikeutta tutkia juttunsa asiakirjoja ja saada niistä kopioita silloin, kun ne eivät ole luottamuksellisia; kantaja IPC:n mukaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin olisi tuominnut tällaisen oikeuden loukkauksen asiassa T-65/89, BPB Industries ja British Gypsum vastaan komissio, 1.4.1993 antamassaan tuomiossa (Kok. 1993, s. II-389, 30 kohta). Lisäksi on osoittautunut, että mitkään komission kantaja IPC:lle sen kuulemisen jälkeen esittämät asiakirjat eivät olleet luottamuksellisia, joten kantaja IPC katsoo puolustuksen oikeuksia loukatun vakavalla tavalla. Kantaja IPC huomauttaa vielä, että eräitä komission tässä oikeudenkäynnissä esittämiä asiakirjoja ei ole niiden asiakirjojen joukossa, jotka kantaja IPC:lle esitettiin sen kuulemisen yhteydessä.

- 180 Kantaja IPC korostaa vielä, että Espanjan hallintoviranomaisilla on ollut komission asenteesta poikkeava asenne, minkä pitäisi selvästi osoittaa komissiolle se, että kantaja IPC:llä on oikeus saada koko myönnetty tuki, koska tosiasiallisesti toteutettujen investointien kokonaissumma ylittää komission hyväksyttävänä pitämien kustannusten määrän. Kantaja IPC:n mukaan komissio ei voi omaksua Espanjan hallintoviranomaisten asenteesta poikkeavaa asennetta varsinkaan todetun passiivisuusajan vuoksi.
- 181 Komissio vastaa, että se ei ole tässä asiassa tehnyt yhtäkään virhettä ja että sen asennetta ei voida pitää lainvastaisena sovellettavan lainsäädännön ja yhteisön oikeuden yleisten periaatteiden mukaan.
- 182 Komissio muistuttaa, että yhteisön taloudellisen tuen saajan on ennen sen maksatuksen vaatimista osoitettava täyttäneensä ne edellytykset, joihin oikeus tuen saamiseen perustuu.
- 183 Komission mukaan kantaja IPC ei ole osoittanut tosiasiallisesti maksaneensa koko investointihanketta maksatushakemusta tehdessään eikä myöhemminkään; IPC jarrutti myös komission tekemää tilien tarkastamista. Komissio katsoo, että tällaisesta menettelystä seuraa yhtäältä se, että tukea ei voida maksaa ja että peruuttamatto-

masti vaikutettiin haitallisesti mahdollisuuteen tarkastaa kantaja IPC:n esittämiä tositteita, koska sen kirjanpitoa todennäköisesti muutettiin tällä välin; toisaalta seurauksena on kansallisten ja yhteisön viranomaisten näkemysten eriytyminen siten, että lopullista päätöstä ei ole voitu nopeasti tehdä. Komissio katsoo, että näissä olosuhteissa sille kuuluvan julkisten varojen hoitoa koskevan huolellisuusperiaatteen noudattaminen edellytti siltä sitä, että se päätti turvaamistoimena jäädyttää yhteisön taloudellisen tuen maksatuksen kantaja IPC:lle.

184 Komissio puolestaan katsoo, että sen tarkastuksen jarrutus ja tarkastuskertomuksessa havaitut sääntöjenvastaisuudet ovat yhteisön oikeuden vakavaa rikkomista, varsinkin kun tällä alueella yhteisön oikeuteen perustuvan tuen saamisen ”edellytyksenä on oltava se, että tuensaja esittää kaikki takeet rehellisyydestään ja luotettavuudestaan, koska tuki maksetaan julkisin varoin rahoitetusta ja yhteisvastuun idealle perustuvasta yhteisön tukijärjestelmästä” (ks. asia C-240/90, Saksa v. komissio, tuomio 27.10.1992, Kok. 1992, s. I-5383).

185 Komission mukaan siitä syystä, että kantaja IPC:n esittämät tositteet sisältävät tahallisesti paikkansapitämättömiä tietoja, voidaan tässä asiassa tuskin enää vedota siihen, että niitä periaatteita, joihin kantaja IPC on vedonnut, olisi rikottu.

186 Kantaja IPC:n väitteisiin komission sille tuen poistamista edeltäneessä menettelyssä varaamasta mahdollisuudesta tutustua asiakirjoihin komissio vastaa kuulleensa ase-
tuksen N:o 1116/88 7 artiklan mukaisesti kantaja IPC:tä ennen poistamismenettelyn aloittamista lähettämällä sille 8.6.1993, 12.10.1993 ja 15.11.1993 päivätyt kirjeet. Komissio lisää, että se on myös antanut kantaja IPC:n käyttöön kaikki jutun asiakirjat sisäisiä muistioita lukuun ottamatta. Komissio huomauttaa toisaalta, että kantaja IPC antoi pitkän ja yksityiskohtaisen vastauksen komission pyyntöihin

22.7.1993 ja 24.11.1993 päivätyissä kirjeissä sekä tässä menettelyssä, mikä osoittaa sen, että komissio on antanut kantaja IPC:lle riittävästi tietoa, jotta IPC sai tietää, mitä sääntöjenvastaisuuksia sen katsottiin tehneen. Komissio toteaa vielä, että kantaja IPC on toistanut samat väitteet kirjeissään ja kanteessaan, mikä osoittaa sen, että komissiolla ei ole ollut tiedossa muita seikkoja, jotka eroaisivat olennaisesti Espanjan viranomaisten IPC:lle jo 17.6.1991 toimittamassa tarkastuskertomuksessa esitetyistä seikoista.

- 187 Komissio päättelee tästä, että kantaja IPC sekoittaa asianosaisen kuulemisen muodon — johon komission mukaan sisältyy niiden rikkomisten tiedoksiantaminen, jotka komissio katsoo todetun, sekä määrääjän asettaminen kuultavalle huomautusten esittämistä varten — mahdollisuuteen tutustua kaikkiin komission hallussa oleviin asiakirjoihin sen yksiköiden sisäiset muistiot mukaan luettuina. Komissio katsoo joka tapauksessa, että sen toimet poistamismenettelyssä ovat perustuneet kantaja IPC:lle 17.6.1991 toimitettuun tarkastuskertomukseen.
- 188 Komissio ihmettelee lopuksi sitä, mitkä ovat ne syyt, jotka ovat johtaneet siihen, että kantaja IPC ei ole vaatinut tuen maksatusta sinä aikana, jota se pitää ilmeisenä viivästymisenä, ja että se on tämän kanteen nostamiseksi (27.10.1993) odottanut sitä, että komissio aloittaa yhteisön taloudellisen tuen poistamismenettelyn, vaikka komission mukaan tuki olisi ollut maksettavissa helmikuusta 1990, jolloin IPC jätti maksatushakemuksen.

— Vahinko

- 189 Kantaja IPC katsoo kärsineensä välitöntä, kiistatonta ja vakavaa sekä osoitettavissa ja rahana arvioitavissa olevaa vahinkoa, jona kantaja vaatii ensinnäkin riitautetun tuen määränä 48 550 322 ESP, toiseksi oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa puolustuksesta aiheutuneina kuluina 13 078 ecua, kolmanneksi viivästyskorkoa tuen

määrälle eli 133 580 ecua, kantaja IPC:n tilinylityskuluina 84 633 ecua ja tavaran-toimittajien IPC:ltä pidättämänä ”riskipalkkiona” 173 151 ecua sekä neljänneksi aineettomana vahinkona arvioidut 25 000 ecua, jotka koostuvat komission menet-telyn vaikutuksista IPC:n liikesuhteille aiheutuneista vahingoista sekä kantajan ainoalle johtajalle koituneesta arvostuksen menetyksestä.

190 Kantaja IPC perustelee tältä osin 12 prosentin viivästyskorkokantaa Espanjan lail-lisella korkokannalla, johon on lisättävä kaksi prosenttiyksikköä eräiden tiettyjen objektiivisten tekijöiden perusteella. IPC lisää, että tämä kahden prosenttiyksikön lisä vahvistetaan vuosittain Espanjan laissa valtion yleisestä varainhoidosta. Kantaja vetoaa vielä siihen, että tilinylityskorko perustuu sellaisen varannon puuttumiseen, josta aluksen rakentamiseen liittyvät laskut olisi voitu maksaa yhteisön taloudelli-sen tuen jäädessä maksamatta.

191 Kantaja IPC toteaa vielä, että siinä tapauksessa, että komissio pitäisi tarkoituksen-mukaisena ennen kanteen nostamista aiheutuneiden oikeudellisten kulujen sisällyt-tämistä oikeudenkäyntikuluihin, ne voidaan vähentää vahingonkorvauksena vaadi-tusta summasta.

192 Komissio vastaa, että koska yhteisön tuki on poistettu, maksuvaatimukset ja vaa-timukset sellaisen väitetyn vahingon korvaamisesta, joka johtuu tämän maksun jää-misestä maksamatta, mistä tässä oikeudenkäynnissä on kysymys, ovat perusteet-tomia. Komissio lisää, että tuki eräänäntyy maksettavaksi ainoastaan, jos komissiolle

osoitetaan sekä investoinnin toteutuneen että sen tulleen maksetuksi. Niin kauan kun näitä seikkoja ei osoiteta, tuki ei eräänny maksettavaksi. Tämän vuoksi komissio katsoo, että joka tapauksessa tuki eräänny maksettavaksi aikaisintaan silloin, kun ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin antaa tuomionsa.

- 193 Komissio kiistää myös väitettyjen vahinkojen todellisuuden ja vaatii kantaja IPC:tä todistamaan vahingot todellisiksi muistuttaen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tätä kysymystä koskevasta oikeuskäytännöstä. Komissio varaa joka tapauksessa itselleen oikeuden ottaa myöhemmässä vaiheessa kantaa vahingon määrään, jos ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoisi, että vahinko voidaan pätevästi osoittaa esitetyin väittein.
- 194 Komissio epäilee vaaditun korkokannan määrittelyä ja päätymistä pankkitilin ylitämiseen tavanomaisen luottorajasta sopimisen sijaan.

— Syy-yhteys

- 195 Kantaja IPC katsoo, että se ei ole pelkästään väittänyt olevansa oikeutettu saamaan eräitä summia komission toiminnasta aiheutuneen vahingon vuoksi, vaan IPC on myös osoittanut perusteet kullekin vaaditulle määrälle. IPC lisää, että vahingot ovat komission toimimattomuuden välittömiä, suoria ja väistämättömiä seurauksia, jotka ovat ilmenneet Escualo-aluksen käyttökuntoon saattamista koskevan tarpeellisen rahoituksen edellytyksissä, puolustautumisessa oikeudenkäyntiä edeltäneessä vaiheessa sekä aineettomana vahinkona.
- 196 Kantaja toteaa, että laiminlyöntikannetta koskeva peruste on helposti kumottavissa, koska nyt käsiteltävän kanteen kohteena ei ole pelkästään tuen määrän korvaaminen, vaan myös sellaisten muiden määrien korvaaminen, jotka johtuvat

perustellusta olettamuksesta, että yhteisön tuki maksetaan; lisäksi laiminlyöntikanne voisi johtaa ainoastaan vahvistustuomioon, mutta ei vahingonkorvaukseen velvoittavaan tuomioon.

- 197 Komissio katsoo, että syy-yhteys kantaja IPC:n esittämien seikkojen ja väitetyn vahingon välillä on katkennut IPC:n toiminnan vuoksi sen jarrutettua komission tarkastusta ja kun se ei ole nostanut laiminlyöntikannetta; IPC ei ole myöskään osoittanut komissiolle virallista vaatimusta ennen tuen poistamismenettelyn aloittamista.
- 198 Komission mukaan syy-yhteyden puuttuminen on eräiden väitettyjen vahinkojen osalta todella ilmeinen. Siten riskipalkkion osalta komissio katsoo, että sen perimiseen johtaneiden vaikeuksien syynä on Espanjan viranomaisten päätös vähentää kansallista tukea ja se, että kantajan on täytynyt maksaa sellaisia verovelkoja, jotka ovat syntyneet sen varallisuusaseman tosiasiallisesta selviämisestä, eivätkä suinkaan väitetyistä komission viaksi luettavasta viivästymisestä. Aineeton vahinko johtuu IPC:n johtajan omasta käyttäytymisestä ja Espanjan viranomaisten toimenpiteistä. ”Oikeudellisista kuluista” komissio katsoo, että ainoastaan tästä oikeudenkäynnistä johtuvat kulut voidaan mahdollisesti ottaa huomioon.

Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

- 199 Ilman että olisi tarpeen lausua tämän kanteen tutkittavaksi ottamisesta, on huomattava, että tosiseikkojen tarkastelu osoittaa, että komissio ei ole tehnyt mitään virhettä.

200 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa aluksi, että kantaja IPC teki tuen maksatushakemuksen 22.2.1990 (ks. edellä 24 kohta) ja että komission yksiköt tekivät paikan päällä tarkastuksen 25.—31.3.1990 eli kuukautta myöhemmin (ks. edellä 25 kohta); kantaja IPC:n menettelystä tässä paikan päällä tehdyssä tarkastuksessa ja siitä johtuneesta mahdottomuudesta tehdä aiottu tarkastus (ks. edellä 113—115 kohta) johtui, että komissio määräsi tehtäväksi sittemmin toukokuussa 1991 toteutetun tilien tarkastuksen (ks. edellä 27 kohta), jossa ilmeni, että kantaja IPC:n maksetuiksi ilmoittamat määrät eivät pitäneet paikkaansa maksatushakemusta tehtäessä eivätkä tilien tarkastusta tehtäessä (ks. edellä 78—112 kohta).

201 Näiden seikkojen vuoksi komissiota ei voida moittia siitä, että se katsoi, ettei kantaja IPC ollut vielä täyttänyt niitä velvollisuuksia, jotka sille yhteisön oikeuden mukaan kuuluvat silloin, kun se laati maksatushakemuksensa, ja että hakemusta ei sen vuoksi voitu hyväksyä. Tältä osin on lisäksi korostettava sitä, että vastoin sitä asennetta, joka olisi ollut jokaisella huolellisella tuensaajalla, joka on vakuuttunut täyttäneensä yhteisön oikeudessa asetetut sille myönnetyn taloudellisen tuen maksatuksen edellytyksenä olevat velvollisuudet, kantaja IPC ei ole ryhtynyt vähäisimpäänkään toimeen suhteessa komissioon ilmoittamansa viiveen aikana. Siten on ilmeistä, että 22.2.1990 tekemänsä maksatushakemuksen jälkeen kantaja IPC ei ole kertaakaan muistuttanut komissiota hakemuksestaan tai tehnyt virallista vaatimusta. IPC nosti tämän kanteen vasta sen jälkeen, kun sille virallisesti ilmoitettiin siitä, että komissio on aloittanut tuen poistamismenettelyn.

202 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että väite puolustuksen oikeuksien rikkomisesta sen vuoksi, että kysymyksessä olevan taloudellisen tuen poistamismenettelyssä kaikkia komission juttua koskevia asiakirjoja ei annettu kantajan nähtäväksi, ei koske tässä käsiteltävänä olevaa vahingonkorvauskannetta, mutta sen vaikutus on kohdistunut — jos sen havaitaan vaikuttaneen — kyseisen menettelyn päätteeksi tehdyn päätöksen lainmukaisuuteen; tämä päätös tehtiin 24.3.1994 eli tämän kanteen nostamisen jälkeen. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa

kuitenkin, että kantaja IPC ei ole vedonnut tähän perusteeseen kumoamiskanteeseensa (asia T-233/94), jonka tarkastelu on osoittanut, että komissio ei ole syyllistynyt yhteenkään lainvastaisuuteen päättäessään poistaa kantaja IPC:lle myöntämänsä tuen.

203 Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissio ei ole tehnyt mitään sellaista virhettä, josta yhteisö olisi vastuussa; tällaista virhettä ei ole tehty kieltäydyttäessä maksamasta tukea eikä sellaista ole tehty tämän tuen poistamismenettelyssä.

204 Tämän johdosta vahingonkorvauskanne on hylättävä, eikä ole tarpeen tarkastella niitä perusteluita, joihin asianosaiset ovat vedonneet väitetyn vahingon ja syy-yhteyden osalta.

Oikeudenkäyntikulut

205 Työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan perusteella asianosainen, joka häviää asian, veloitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Kantajien vaatimusten ja perusteluiden tultua hylätyiksi niin kumoamiskanteiden kuin vahingonkorvauskanteenkin osalta, ja kun komissio on vaatinut kantajien velvoittamista oikeudenkäyntikulujen korvaamiseen, on syytä velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut välitoimia koskeneet oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

- 1) **Kumoamiskanteet asioissa T-231/94, T-232/94, T-233/94 ja T-234/94 hylätään.**
- 2) **Vahingonkorvauskanne asiassa T-551/93 hylätään.**
- 3) **Kantajat velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut väli-toimia koske-
neet oikeudenkäyntikulut mukaan luettuina.**

Lenaerts

Lindh

Potocki

Julistettiin Luxemburgissa 24 päivänä huhtikuuta 1996.

H. Jung

K. Lenaerts

kirjaaja

neljännen jaoston puheenjohtaja